

PROGRAM WYCHOWAWCZO - PROFILAKTYCZNY

SPECJALNEGO OŚRODKA

SZKOLNO - WYCHOWAWCZEGO

im. ks. Jana Twardowskiego

WE WŁODAWIE

Program został uchwalony przez Radę Rodziców w dniu 28.09.2017 r. oraz zatwierdzony przez Radę Pedagogiczną w dniu 28.09.2017 r.

Podstawy prawne:

- Ustawa Prawo Oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r. (Dz. U. z 2017 r. poz. 59);
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (zwłaszcza art. 72) z dnia 02 kwietnia 1997r (Dz. U. z 1997 r. nr. 78 poz. 483)
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z dnia 10 grudnia 1948 r.;
- Konwencja o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1988 r. (Dz. U. z 1991 r. nr. 120 poz. 526);
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej (Dz. U. z 2017 r. poz. 356)
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 24 kwietnia 1997r. (Dz. U. z 2003r. Nr. 24, poz. 198)
- Ustawa o ochronie zdrowia psychicznego z dnia 19 stycznia 1994r. (Dz.U.Nr.111, poz. 535 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (DZ. U. Nr.35, poz. 230 z późn. zm.)
- Rozporządzenia MEN z dnia 18sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249)

I. WSTĘP

Wychowanie to "wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości w sferze fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży". Nadrzędnym celem wychowania jest integralny rozwój i osiągnięcie przez wychowanka pełni człowieczeństwa.

Dzieci, które nie odnoszą sukcesów w szkole, pozbawione pochwał nauczycieli, rodziców, wyrabiają o sobie negatywne zdanie. Są często adresatem wyzwisk, niewybrednych epitetów. Głęboko przeżywają odrzucenie społeczne, lękają się, wstydzą, gniewają. Próbują walczyć: buntują się, uciekają z lekcji, wagarują, co powoduje kary. Inne wycofują się, zamykają w apatii i bierności. Ale wszystkie uciekają od sytuacji z których wynika, że są gorsze od innych. Dziecko powinna cechować wiara we własne siły, powinno traktować problemy jak niebezpieczeństwo, nie jako zagrożenie, ale wyzwanie, z którym potrafi sobie poradzić.

Podstawowymi kierunkami realizacji naszego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego są:

- odbudowanie lub wypracowanie utraconego przez ucznia zaufania do dorosłych w domu i w szkole,
- wytworzenie atmosfery wzajemnej bliskości kontaktów z nauczycielem i kolegami,
- umożliwienie osiągnięcia sukcesów w dowolnej dziedzinie życia szkoły,
- przywrócenie wiary we własne możliwości, zapobieganie powstawaniu niepowodzeń szkolnych,
- zwiększenie samoświadomości i dojrzałości społecznej uczniów
- chronienie uczniów przed zachowaniami ryzykownymi, czyli takimi, które zahamują lub zakłócą ich rozwój.

II. ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE PROGRAMU

Program opisuje wszelkie działania Ośrodka o charakterze wychowawczo - profilaktycznym, w celu przeciwdziałania różnym zagrożeniom występującym w środowisku uczniów SOSW we Włodawie oraz przygotowanie wychowanków do przyszłej samodzielnej egzystencji w oparciu o obowiązujące podstawy społeczno-moralne. Program uwzględnia całościowe oddziaływania wychowawcze wraz z uzupełniającymi działaniami profilaktycznymi w zależności od potrzeb uczniów – zarówno w zakresie wspierania dzieci i młodzieży w prawidłowym rozwoju, jak i zapobiegania i przeciwdziałania zachowaniom problemowym. Program zawiera treści i działania wychowawcze skierowane do uczniów oraz treści i działania profilaktyczne dostosowane do potrzeb rozwojowych uczniów, przygotowane w oparciu o diagnozę potrzeb i problemów występujących w społeczności Ośrodka, skierowane do uczniów, nauczycieli i rodziców.

Działalność wychowawcza szkoły należy do podstawowych celów polityki edukacyjnej państwa. Wychowanie młodego pokolenia jest zadaniem rodziny i szkoły, która w swojej działalności musi uwzględniać wolę rodziców, ale także i państwa, do którego obowiązków należy stwarzanie właściwych warunków wychowania. Wychowanie jest procesem, który odbywa się w każdym momencie życia dziecka. Zadaniem szkoły jest wychowywanie dzieci i młodzieży do wartości.

Wychowanka należy traktować jako integralną całość. Stąd wynika praktyczny wniosek: oddziaływania wychowawcze powinny mieć charakter integralny, docierać do wszystkich stron osobowych, by rozwijać w wychowankach zdolność do integracji myśli, czynów, słów, dawać pełną wizję świata i osoby ludzkiej. Wychowanie ku wartościom nie może mieć charakteru doraźnych, incydentalnych działań, lecz charakter procesu, permanentnie wzbogacanego i doskonalonego. Każdy proces składa się z określonych ogniw, etapów, które zintegrowane ze sobą stanowią jego podstawę, decydują o jego treściowym zakresie.

Profilaktyka to chronienie człowieka w rozwoju przed zagrożeniami i reagowanie na pojawiające się zagrożenia. Jej celem jest ochrona dziecka, ucznia, wychowanka przed zakłóceniami rozwoju czyli przed podejmowaniem zachowań hamujących lub niszczących rozwój, określonych jako zachowania ryzykowne. Wszystkie zadania mają na celu wyposażenie młodego człowieka w umiejętności budowania dobrych relacji i pozytywnych więzi opartych na skutecznej komunikacji. Nieodzownym elementem działań profilaktycznych jest poznanie sposobów

radzenia sobie w sytuacjach trudnych, wyrażania swoich potrzeb, emocji i opinii. Działania profilaktyczne wspierają pracę nad harmonijnym rozwojem osobowości i zdrowym stylem życia.

III. DIAGNOZA ZAGROŻEŃ

Główne zagrożenia, z którymi spotykają się uczniowie SOSW to:

- niskie umiejętności w zakresie radzenia sobie ze stresem, frustracją, sytuacją przeciążeniową,
- niski poziom szeroko pojętych umiejętności społecznych,
- agresja i przemoc rówieśnicza,
- palenie papierosów,
- używanie wulgaryzmów
- próby spożywania alkoholu,
- zagrożenie używania narkotyków,
- zagrożenie używania dopalaczy,
- zagrożenie używania sterydów anabolicznych,
- nieumiejętność pełnienia ról społecznych oraz ograniczenia w pełnieniu ról społecznych,
- uzależnienie od komputera i Internetu (zbyt długie przebywanie w świecie wirtualnym) ,
- cyberprzemoc,
- inicjacje seksualne
- zaburzenia zdrowia psychicznego.

Systemowe podejście do profilaktyki uwzględniające środowisko, w którym przebywa dziecko jest związane z **czynnikami ryzyka** i **czynnikami chroniącymi**.

Czynnikami chroniącymi nazywamy cechy, sytuacje oraz warunki zwiększające odporność na działanie czynników ryzyka.

Czynniki ryzyka to cechy, sytuacje oraz warunki powstawania zachowań ryzykownych. Należą do nich:

- czynniki związane z sytuacją rodzinną:
  - niewłaściwe postawy rodzicielskie,
  - niewłaściwa pozycja dziecka w rodzinie,
  - nieprawidłowa atmosfera życia rodzinnego,
  - konflikty rodzinne,
  - niski status materialny rodziny.
- czynniki związane z sytuacją szkolną:
  - trudności w nauce,
  - niska motywacja do nauki,
  - negatywne nastawienie do szkoły, słaba więź ze szkołą.
- czynniki związane z grupą rówieśniczą i środowiskiem:
  - ograniczone doświadczenia społeczne,
  - brak umiejętności społecznych (empatia, komunikacja, wgląd społeczny i inne).
  - przynależność do „problemowych” grup rówieśniczych,
  - aprobata dla zachowań ryzykownych rówieśników i dorosłych,
  - przeprowadzki, słaba więź z kościołem.
- czynniki osobowościowe:
  - problemy emocjonalne,
  - nieadekwatny (zwykle zaniżony) obraz własnej osoby,
  - niskie poczucie własnej wartości,
  - niesprecyzowane cele życiowe,
  - brak umiejętności radzenia sobie z problemami okresu dorastania
  - niska odporność na stres.

W przypadku uczniów SOSW ryzyko zagrożenia zachowaniami ryzykownymi wynika także z ich obniżonego poziomu intelektualnego. Uczniowie mają trudności z poznawcze z odróżnieniem cech istotnych od nieistotnych, przeciwstawieniem się presji grupy, upośledzone

logiczne myślenie i antycypację sytuacji społecznych. Widoczna jest u nich bardzo silna potrzeba przynależności, akceptacji innych co może stwarzać zagrożenie przynależności do „problemowych grup” rówieśniczych. Wiąże się z tym nieumiejętność i ograniczenia w pełnieniu podstawowych ról społecznych a także ograniczenia w hierarchizacji potrzeb i wartości.

Zmiany, które w ostatnich latach zachodzą w Polsce, sprawiły, że otaczający nas świat uległ radykalnej przemianie, a to przyczyniło się do wzmożonego poczucia braku perspektyw życiowych wśród dzieci i młodzieży. Należy bowiem zauważyć, że: coraz częściej mamy do czynienia z problemem odnalezienia własnej podmiotowości przez młodych ludzi (Borowik J., (2006), Młodzież a oferta współczesnego życia – zagrożenie, anomia, zagubienie, nadzieja, [w:] Bykowska B., Szulc M. (red.), Zagrożenie współczesnej młodzieży polskiej – w poszukiwaniu tożsamości, Gdańsk: Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, s. 80.). Sprzyjają temu towarzyszące współczesnemu młodemu człowiekowi na co dzień tymczasowość, nieprzewidywalność, niepewność jutra, nadmiar informacji oraz ciągła dezaktualizacja wiedzy. W świecie zgiełku, hałasu, braku smaku, tandety, bezguścia i łatwizny młodzież coraz częściej doświadcza uczucia braku sensu życia oraz narastającej bezradności. Nasila się ona jeszcze bardziej w momencie, kiedy pojawiają się trudności z odnalezieniem fundamentalnych wartości, które są nieobecne nawet w miejscach, w których się ich spodziewamy.

Dzieje się tak, gdyż w świecie: „płynnej nowoczesności” szybkość zachodzących zmian zadała śmiertelny cios: (...) „długotrwałe” staje się synonimem (...) czegoś, „co się przeżyło”, (...) i powinno wkrótce wylądować na wysypisku śmieci” (7 Bauman Z., (2007), Tożsamość. Rozmowy z Benedetto Vecchim, przekład Łaszcz J., Gdańsk: Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, s. 69). Jak zauważa T. Szlendak: nie ma już w ogóle czegośkolwiek, co moglibyśmy bez cienia wątpliwości nazwać strukturą trwałą. Życie współczesnego człowieka polega na ciągłym dostosowywaniu się do zachodzących zmian, reguł oraz zasad, które wciąż na nowo wyznaczają kierunek jego działania.

Funkcjonowanie w opisywanym świecie wiąże się w przypadku dzieci i młodzieży z koniecznością szukania sposobów radzenia sobie z zagrożeniami związanymi zarówno z poszukiwaniem własnej tożsamości, jak i wzorców do naśladowania, które często młode pokolenie znajduje w wymagowanej rzeczywistości kreowanej głównie przez wszechobecne mass media.

Przeprowadzone badania oraz liczne obserwacje wskazują, że wzrasta liczba dzieci i młodzieży podejmujących rozmaite zachowania ryzykowne. Niosą one ryzyko negatywnych konsekwencji zarówno dla zdrowia fizycznego i psychicznego jednostki, jak i dla jej otoczenia

społecznego. Do najczęstszych zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi możemy zaliczyć: wczesną aktywność seksualną, palenie tytoniu, używanie substancji psychoaktywnych, spożywanie alkoholu, uzależnienie od Internetu, *zbyt długie przebywanie w świecie wirtualnym*, cyberprzemoc. Bardzo często przyczyną tych zaburzeń jest niewydolność wychowawcza i ekonomiczna rodzin, rozpad tradycyjnych więzi emocjonalnych, słaba odporność psychiczna dzieci, młodzieży i dorosłych. Wzrost liczby zachowań patologicznych wśród młodzieży i dzieci jest ściśle związany z patologizacją życia społecznego.

Niejednokrotnie u dzisiejszej młodzieży zaburzony jest system wartości, którymi powinna kierować się w życiu. Zamiast wartości, takich jak godność, rozumność – mądrość, wolność, odpowiedzialność, zdolność do miłości i zdolność do transcendencji; liczą się spryt, pieniądze i hedonizm. Realizacja programu staje się dla nauczycieli okazją do podejmowania twórczej pracy wychowawczej, płaszczyzną wychowania ku wartościom, rozumianego jako wspomaganie wychowanków w urzeczywistnianiu własnej, lecz właściwej, hierarchii wartości gwarantującej wartościowe życie, osiągnięcie pełni człowieczeństwa.

Obecnie coraz częściej obserwuje się zachowania określane jako agresywne. Dzieci i młodzi ludzie nie radzą sobie z trudnościami dzisiejszego świata, nie umieją kierować własnym rozwojem, potrzebne im są wzory zachowań, ideały, do których mogliby dążyć. Niepokoi narastająca agresja, wulgarny język, sposób bycia, lekceważenie starszych. Przyczyną mogą być frustracje spowodowane niezaspokajaniem potrzeb dziecka w rodzinie, odrzuceniem w grupie rówieśniczej, złe wzorce wychowawcze, niepowodzenia szkolne, gry komputerowe i filmy pełne przemocy.

Obecnie narkomania stała się jednym z większych zagrożeń dla młodych ludzi. Dzieci i młodzież sięgają po narkotyki i dopalacze przede wszystkim z ciekawości przeżycia czegoś niecodziennego, jak również, aby zapomnieć o problemach. Narkomania i zażywanie dopalaczy jest zjawiskiem nie dającym się całkowicie wyeliminować, można je ograniczyć i łagodzić jej skutki. Przyczyn tego zjawiska można dopatrywać się w poczuciu utraty kontroli nad własnym życiem, braku autorytetów i w rozpadaniu więzi rodzinnych.

W ostatnich latach znacznie obniżył się wiek inicjacji seksualnej. Luźny styl życia, kryzys wartości moralnych, znacząco wpływa na zachowania seksualne młodzieży. Konsekwencją tego jest fakt, iż nieletnie i niepełnoletnie dziewczęta coraz częściej zostają matkami. Dlatego

też podobnie jak w przypadku innych zachowań ryzykownych efektywność podejmowania działań w stosunku do młodzieży zależy w znacznym stopniu od możliwości włączenia do profilaktyki również rodziców.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Program wychowawczo - profilaktyczny Ośrodka adresowany jest do uczniów, nauczycieli i rodziców. Wychowanie i profilaktyka ukierunkowane są na różne cele: wychowanie służy wspieraniu wychowanka w rozwoju, zaś profilaktyka to interwencja kompensująca niedostatki wychowania. Zakresy profilaktyki i wychowania mają obszar wspólny, który stanowią działania budujące odporność na potencjalne zagrożenia (czyli profilaktyka I stopnia). Najważniejsze jednak wydaje się to, co łączy wychowanie i profilaktykę – jest to aspekt wartości i norm, w nawiązaniu do których są prowadzone działania. Dzięki urzeczywistnianiu wartości i norm wychowanek zyskuje spójne środowisko wychowawcze, to dzięki nim wychowawcy mogą współpracować (mimo że preferują różne metody oddziaływań), wreszcie – to w świetle wartości i norm życie człowieka oraz funkcjonowanie społeczeństwa stają się dla wychowanka zrozumiałe.

W Ośrodku prowadzone są działania wychowawcze. Wychowanie to proces wspierania wychowanka w rozwoju angażujący dwie osoby:

- wychowawcę (np. rodzica, nauczyciela) oraz wychowanka (dziecko/nastolatka);
- pozostające w osobowej relacji (których spotkanie oparte jest na poszanowaniu godności osobowej zarówno wychowawcy, jak i wychowanka);
- współdziałające w osiągnięciu celów wychowawczych tj. pełnej dojrzałości w czterech podstawowych sferach: fizycznej, psychicznej – w tym m.in. emocjonalnej i intelektualnej – społecznej i duchowej. Dojrzałość fizyczną należy rozumieć jako prowadzenie zdrowego stylu życia, dojrzałość psychiczną – jako ponoszenie odpowiedzialności za siebie i współodpowiedzialności za innych oraz otaczający świat, dojrzałość społeczną – jako konstruktywne pełnienie ról społecznych, a dojrzałość duchową – jako posiadanie konstruktywnego systemu wartości oraz poczucia sensu życia i istnienia człowieka;

-□ dzielące się odpowiedzialnością: wychowawca odpowiada za tworzenie warunków do rozwoju, zaś wychowanek za korzystanie z istniejących warunków w celu realizacji zadań rozwojowych.

Kluczową rolę w procesie dojrzewania wychowanka odgrywają:

- doświadczenie przez wychowanka zrozumienia i akceptacji ze strony wychowawcy. Wychowanek, który nie czuje się zrozumiany, nie ma możliwości współdziałania z wychowawcą; a gdy dodatkowo nie czuje się akceptowany, ma poczucie odrzucenia, stosuje opór wobec zmian i często przejawia zachowania ucieczkowe, społeczne lub wręcz podejmuje działania antyspołeczne; Š

- poczucie więzi uczuciowych z wychowawcą, które daje wychowankowi poczucie bliskości i przynależności, buduje zobowiązania wychowawcze oraz zapewnia oparcie w sytuacjach niepewności i zagrożeń. Subiektywnie wychowanek jest przekonany, że wychowawcy na nim zależy;

- □ otwartość we wzajemnych relacjach wychowawcy i wychowanka, która umożliwia wzajemne poznawanie, ogranicza podwójną komunikację, daje szansę na pojawienie się użytecznych informacji zwrotnych budujących u wychowanka poczucie odpowiedzialności za własne zachowania;

-□ wzajemny szacunek wychowawcy i wychowanka, będący przejawem przysługującego człowiekowi poczucia godności, a dla wychowanka wyrazistą ilustracją zasady mówiącej, że innych ludzi traktować należy tak, jak by się chciało być przez nich traktowanym; Š

- świadomość granic w życiu i rozwoju, która stanowi podstawowy warunek uczenia się kontroli własnego zachowania, poznawania własnych ograniczeń i możliwości, a także dokonywania samooceny w zakresie osobistych postępów w rozwoju i dojrzewaniu; Š

- dzielenie się odpowiedzialnością za osiągnięcie zmian w procesie wychowania, dzięki któremu wychowanek doświadcza, że wychowawca jedynie wspiera go w rozwoju, zaś sam rozwój (lub jego brak) to efekt aktywności własnej

W Ośrodku prowadzone są działania profilaktyczne w postaci:

- profilaktyki pierwszorzędowej - skierowanej do wszystkich uczniów i rodziców. Jej celem jest promocja zdrowego stylu życia oraz opóźnienie wieku inicjacji. Działaniami prewencyjnymi objęci zostaną uczniowie z grup niskiego ryzyka. Realizatorami tych działań będą wszyscy nauczyciele wspomagani przez specjalistów.

- profilaktyki drugorzędowej, która skierowana będzie do grup podwyższonego ryzyka. Celem działań jest umożliwienie wycofania się z ryzykownych zachowań. Pomoc uczniom mającym trudności w identyfikowaniu i rozwiązywaniu problemów, wspieranie tych osób w sytuacjach trudnych. Pomoc będzie organizowana przez pedagoga, psychologa, socjoterapeutę oraz w miarę potrzeb innych specjalistów spoza Ośrodka.

Wobec wychowanków działalność profilaktyczna polega na realizowaniu działań z zakresu profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej. Polega ona na:

- w przypadku profilaktyki uniwersalnej- wspieranie wszystkich uczniów w prawidłowym rozwoju i zdrowym stylu życia oraz podejmowanie działań, których celem jest ograniczanie zachowań ryzykownych niezależnie od poziomu ryzyka używania przez nich środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych a także podejmowania innych zachowań problemowych;
- w przypadku profilaktyki selektywnej – wspieranie wychowanków, którzy ze względu na swoją sytuację rodzinną, środowiskową lub uwarunkowania biologiczne są w wyższym stopniu narażenia na rozwój zachowań ryzykownych;
- w przypadku profilaktyki wskazującej – wspieranie uczniów, u których rozpoznano wczesne objawy używania wyżej wymienionych środków i substancji lub występowania innych zachowań ryzykownych, które nie zostały zdiagnozowane jako zaburzenia lub choroby wymagające leczenia.

V. CELE PROGRAMU

Głównym celem działań w ramach Programu Wychowawczo -Profilaktycznego Ośrodka jest wychowanie ucznia /wychowanka dojrzałego na miarę fazy rozwojowej, w której się znajduje. Dojrzałość osiąga się w czterech sferach: fizycznej, psychicznej (w tym między innymi emocjonalnej i intelektualnej), społecznej oraz duchowej. Nauczyciel w swoich działaniach dydaktycznych, wychowawczych i

opiekuńczych ma obowiązek kierowania się dobrem uczniów, troską o ich zdrowie, postawę moralną i obywatelską, z poszanowaniem godności osobistej ucznia” (art. 5 Ustawy Prawo oświatowe).

Cele szczegółowe to:

1. wspomaganie wychowanków w poznawaniu wartości i kształtowaniu umiejętności wnikania w istotę wartości, ich znaczenia w życiu człowieka oraz w wartościowaniu rzeczy i zjawisk w aspekcie aksjologicznym
2. wspomaganie wychowanków w akceptacji świata wartości;
3. motywowanie wychowanków do wolnego wyboru właściwych wartości;
5. wspomaganie wychowanków w urzeczywistnianiu wartości i budowaniu właściwych struktur hierarchicznych;
6. wspomaganie wychowanków w dokonywaniu samooceny w aspekcie urzeczywistnianych wartości;
7. inspirowanie wychowanków do działań animacyjnych w środowisku społecznym w celu budowania świata wartości w coraz szerszych kręgach społecznych;
8. wspomaganie wychowanków w działaniach animacyjnych i ich wartościowaniu.
9. kształtowania u uczniów postaw prospołecznych, w tym poprzez możliwość udziału w działaniach z zakresu wolontariatu, sprzyjających aktywnemu uczestnictwu uczniów w życiu społecznym
9. Zdiagnozowanie problemów uczniów.
10. Prowadzenie profesjonalnych działań wychowawczo- profilaktyczne.
11. Ćwiczenie umiejętności wypełniania podstawowych ról społecznych.
12. Kształtowanie konstruktywnego i stabilnego systemu wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.
13. Tworzenie bezpiecznej, serdecznej, przyjaznej atmosfery, budowanie prawidłowych relacji rówieśniczych oraz relacji uczniów i nauczycieli, wychowanków i wychowawców, a także nauczycieli, wychowawców i rodziców/opiekunów, w tym wzmacnianie więzi z rówieśnikami oraz nauczycielami i wychowawcami. Wzmacnianie więzi uczniów z Ośrodkiem oraz społecznością lokalną.
14. Budowanie wzajemnego zaufania i poczucia własnej wartości u wychowanków.

15. Zdobyć przez ucznia wiedzy i umiejętności pozwalających na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych.

16. Wyrobienie umiejętności samodzielnego podejmowania decyzji oraz samodzielnej analizy wzorów i norm społecznych na miarę swoich możliwości psychofizycznych.

17. Zapobieganie patologiom – uzależnieniom i właściwe reagowanie w chwili pojawienia się ich na terenie Ośrodka.

18. Zapobieganie i zmniejszanie szkód występujących w życiu wychowanków w związku z sięganiem po substancje uzależniające:

- ochrona wychowanków przed uzależnieniami,
- reagowanie na próby podejmowania zachowań ryzykownych poprzez odwołanie się do specjalistycznej pomocy,
- dostarczenie wiedzy o szkodliwości palenia papierosów oraz zażywania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych .
- dostarczenie wiedzy o szkodliwości zażywania suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne.

19. Ograniczenie i eliminowanie zachowań problemowych występujących wśród młodzieży jak wagary, agresja słowna i fizyczna, przemoc, wyłudzenia, wykroczenia przeciw prawu, przedwczesna inicjacja seksualna:

- rozwijanie i wzmacnianie ważnych umiejętności społecznych i psychologicznych,
- rozwijanie możliwości podejmowania działań alternatywnych poprzez zaangażowanie uczniów w działalność pozytywną,
- redukcja agresywnych zachowań w grupie rówieśniczej,
- popularyzowanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

19. Kształtowanie osobowości ucznia w taki sposób, aby prawidłowo funkcjonował w środowisku Ośrodka i poza nim oraz w przyszłej samodzielnej egzystencji:

- budowanie poczucia własnej wartości i zachowań asertywnych,
- kształcenie umiejętności komunikacji interpersonalnej,
- wychowanie do wartości i podejmowania odpowiedzialnych decyzji,

- zaspokojenie potrzeb psychicznych ucznia,
  - kształtowanie u uczniów i wychowanków umiejętności życiowych, w szczególności samokontroli, radzenia sobie ze stresem, rozpoznawania i wyrażania własnych emocji,
  - kształtowania krytycznego myślenia i wspomagania wychowanków w konstruktywnym podejmowaniu decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.
  - kształtowanie postawy otwartości w życiu społecznym
  - ukształtowanie postaw sprzyjających wzmocnieniu zdrowia własnego i innych ludzi,
  - osiągnięcie właściwego stosunku do świata , poczucia siły, chęci do życia i witalności.
20. Wypracowanie właściwych form współpracy z rodzicami w zakresie rozwiązywania problemów wychowanków.
21. Promocja zdrowia i rozwijanie zdolności do prowadzenia zdrowego stylu życia w działaniach wychowawczych, profilaktycznych i interwencyjnych.
22. Doskonalenie nauczycieli i pozostałych pracowników Ośrodka w zakresie profilaktyki uzależnień i innych problemów młodzieży.
23. Kształtowanie zachowań sprzyjających zdrowiu ze szczególnym uwzględnieniem zagrożeń wynikających z panującej pandemii COVID-19.

V. SPOSOBY RELIZACJI CELÓW

Określone powyżej cele zostaną osiągnięte za pomocą następujących działań:

Działania skierowane do rodziców:

- Spotkania edukacyjne (tzw. pedagogizacje) np. rozwijające umiejętności wychowawcze, uwrażliwiające rodziców na zagrożenia zakłócające rozwój ich dzieci i inne, poszerzające wiedzę na temat: zapobiegania agresji i przemocy, zagrożeń wynikających z nieprawidłowego korzystania z zasobów Internetu oraz różnych zdobyczy techniki (tabletów, komputerów, telefonów komórkowych), prawidłowości rozwoju i

zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach. Spotkania ze specjalistami spoza Ośrodka, np. funkcjonariusze Policji, pracownicy SANEPID, terapeuci uzależnień, lekarze, pracownicy socjalni, pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej

- Indywidualne rozmowy z rodzicami wynikające z bieżących potrzeb wychowawczych.
- Systematyczne informowanie o sukcesach i osiągnięciach oraz trudnościach uczniów.
- Wspólna z rodzicami analiza i rozwiązywanie problemów związanych z funkcjonowaniem dziecka w Ośrodku.
- Udzielanie rodzicom pomocy w trudnych sytuacjach, np. udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej i adresów instytucji pomocnych w przypadku używania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych oraz w innych sytuacjach kryzysowych.
- Przekazanie informacji na temat konsekwencji prawnych wynikających z naruszenia prawa w tym przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
- Informowanie o obowiązujących „Procedurach postępowania w Specjalny Ośrodku Szkolno-Wychowawczym”, zasadach organizacji i procedurze pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz metodach współpracy Ośrodka z Policją w sytuacjach zagrożenia zachowaniami ryzykownymi w tym narkomanią.
- Wspieraniu rodziców w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych poprzez (porady, konsultacje, warsztaty umiejętności)
- posiadanie wiedzy na temat celów i zadań rozwojowych dzieci oraz wiedzy dotyczącej zagrożeń i możliwości przeciwdziałania im;
- prowadzenie racjonalnego stylu życia wolnego od uzależnień,
- współpraca ze szkołą w zakresie działań wychowawczych i profilaktycznych
- dobrowolne angażowanie się w przedsięwzięcia wychowawcze i profilaktyczne proponowane przez szkołę;
- przekazywanie rodzicom wiedzy na temat przeciwdziałania COVID 19 (w tym promocja szczepień) oraz zapoznanie z zasadami obowiązującymi na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego im .ks. Jana Twardowskiego we Włodawie w okresie epidemii koronawirusa i choroby COVID-19.

Działania skierowane do uczniów

Działania informacyjne:

- Przekazywanie wiedzy na temat czynników zakłócających rozwój młodzieży w ramach realizacji treści programowych poszczególnych przedmiotów.
- poznawaniem przez uczniów miejsc ważnych dla pamięci narodowej, z wykorzystaniem różnych form upamiętniania postaci i wydarzeń z przeszłości, a także obchodami najważniejszych świąt narodowych i kultywowaniem symboli państwowych.
- Zapoznanie uczniów z pracą pedagoga i psychologa oraz systemem pomocy (szkolnej i instytucjonalnej) w sytuacjach zagrożeń pojawiających się w najbliższym środowisku lub bezpośrednio dotyczących ich samych.
- Spotkania informacyjne z pracownikami Sądu lub Komendy Powiatowej Policji na temat prawnych i moralnych skutków przestępstw i agresji, konsekwencji prawnych wynikających z naruszania prawa w tym przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
- Informowanie uczniów o obowiązujących „Procedurach postępowania w Specjalny Ośrodku Szkolno-Wychowawczym” oraz metodach współpracy Ośrodka z Policją w sytuacjach zagrożenia zachowaniami ryzykownymi w tym narkomania.
- Udostępnienie informacji o ofercie pomocy specjalistycznej i adresów instytucji pomocnych w przypadku używania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych oraz w innych sytuacjach kryzysowych.
- Zapoznanie z zasadami obowiązującymi na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno – Wychowawczego im .ks. Jana Twardowskiego we Włodawie w okresie epidemii koronawirusa i choroby COVID-19.

Działania edukacyjne:

- Trening umiejętności społecznych prowadzony w ramach zajęć psychoedukacyjnych – według potrzeb i zainteresowania uczniów.
- Realizacji treści wychowawczo - profilaktycznych z zakresu "Zdrowie – edukacja zdrowotna", "Relacje – kształtowanie postaw społecznych", "Kultura – wartości, normy, wzory zachowań", "Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych/problemowych" na poszczególnych przedmiotach"

- Realizacja programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego dostosowanych do potrzeb indywidualnych i grupowych oraz realizowanych celów profilaktycznych, rekomendowanych ramach systemu rekomendacji, o których mowa w Krajowym Programie Przeciwdziałania Narkomanii.
- Cykle zajęć prowadzone przez pedagoga/psychologa/wychowawców klas i grup wychowawczych na temat mechanizmu i etapów uzależnienia od alkoholu oraz innych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych oraz konsekwencji wynikających z ich zażywania na podstawie własnych pomysłów. Spotkania z terapeutami uzależnień, pracownikami SANEPiD
- Zajęcia prowadzone przez wychowawców klas mające na celu podniesienie efektywności nauki własnej uczniów (planowanie nauki, techniki pracy umysłowej, czynniki wpływające na efektywność uczenia się).
- Ćwiczenia rozwijające umiejętność autoprezentacji pomagające w kształtowaniu trafnej samooceny, pozytywnego obrazu siebie i akceptacji siebie prowadzone przez nauczycieli, wychowawców klas, pedagoga i psychologa.
- Wzmacnianie adekwatnej samooceny i poczucia własnej wartości w codziennej pracy edukacyjnej poprzez dostrzeganie i wzmacnianie mocnych stron uczniów, eksponowanie ich sukcesów osobistych.
- Cykl lekcji wychowawczych i zajęć psychoedukacyjnych podejmujących problematykę agresji i przemocy rówieśniczej i rodzinnej realizowany przez wychowawców klas/grup wychowawczych/pedagoga/psychologa.
- Zachęcanie młodzieży do oglądania wartościowych programów telewizyjnych, filmów, prasy, literatury promujących uznawane społecznie wartości podczas realizacji treści programowych przedmiotów dydaktycznych, lekcji bibliotecznych, organizowanie wyjść do kina.
- Rozwijanie kompetencji młodzieży w zakresie umiejętności współpracy, komunikowania się, poszukiwania i porządkowania informacji w ramach poszczególnych przedmiotów.
- Zajęcia psychoedukacyjne na temat zagrożeń wynikających z korzystania z różnych zdobyczy techniki (tabletów, komputerów, telefonów komórkowych), nauka zasad bezpiecznego korzystania z komputera i Internetu; ćwiczące umiejętność zachowania się w przypadku cyberprzemocy;
- Informowanie młodzieży o sposobach radzenia i postępowania w przypadku molestowania seksualnego w ramach godzin z wychowawcą, zajęć w grupach wychowawczych oraz z psychologiem, pedagogiem;

- Zajęcia psychoedukacyjne rozwijające i wzmacniające umiejętności psychologiczne i społeczne.
- Zajęcia psychoedukacyjne kształtujące umiejętności życiowe, w szczególności samokontrolę, radzenie sobie ze stresem, rozpoznawanie i wyrażanie własnych emocji.
- Zajęcia psychoedukacyjne kształtujące krytyczne myślenie i wspomagające konstruktywne podejmowanie decyzji w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.
- Zajęcia psychoedukacyjne z zakresu profilaktyki antynikotynowej, realizowanie programów profilaktyki antynikotynowej.
- Zajęcia psychoedukacyjne z zakresu profilaktyki chorób zakaźnych w tym COVID 19.

Działania alternatywne:

- rozwijać zdolności umożliwiające rozumienie przez nich otaczającego ich świata na drodze samorefleksji dotyczącej zasadności własnych zachowań oraz rozwinięcia umiejętności komunikacyjnych, które umożliwią dialog z innymi i z samym sobą.
- stwarzanie okazji do samodzielności, twórczego myślenia i działania, skutecznego komunikowania się, współdziałania w zespole, a także motywacji do poszukiwania nowych rozwiązań, dyskusowania na interesujące ich tematy, wymieniania się własnymi doświadczeniami z innymi, wyszukiwania potrzebnych im informacji, porządkowania ich oraz rozwiązywania problemów. h rozwój wytrwałości w realizacji stawianych sobie celów.
- zachęcać uczniów do uznania uczenia się za czynność nagradzającą, umożliwiającą samorealizację, dostarczającą osobistej satysfakcji i wzbogacającą ich życie.
- funkcja modelowa – nauczyciel stanowi dla uczniów wzorzec osobowy człowieka dorosłego, z którym należy się identyfikować
- funkcja dydaktyczna – nauczyciel przybliży uczniom osiągnięcia nauki, umożliwiając zrozumienie człowieka i świata oraz mechanizmów ich funkcjonowania.
- funkcja instruktazowa – nauczyciel jest niejako trenerem w zakresie uczenia i usprawniania podstawowych umiejętności i kompetencji niezbędnych w codziennym życiu

- funkcja wychowawcza – nauczyciel jest przewodnikiem w odkrywaniu przez uczniów osobistych potencjałów, realizacji zadań rozwojowych oraz rozwijaniu ich odpowiedzialności za własny rozwój.
- kształtowanie kompetencji społecznych i obywatelskich poprzez propagowanie idei wolontariatu, dzięki któremu dzieci i młodzież rozwijają swoją wrażliwość na los potrzebujących, biorą na siebie odpowiedzialność za własne życie i życie społeczne.
- kształtowanie kompetencji społecznych i obywatelskich poprzez propagowanie idei wolontariatu, dzięki któremu dzieci i młodzież rozwijają swoją wrażliwość na los potrzebujących, biorą na siebie odpowiedzialność za własne życie i życie społeczne.
- Stwarzanie możliwości do integracji uczniów i wychowanków poprzez: wspólne organizowanie imprez okolicznościowych, udział w imprezach sportowych, wycieczkach, włączanie uczniów w działalność kół zainteresowań, organizacji działających na terenie Ośrodka. .
- Włączenie uczniów w różne formy aktywności dostępne na terenie klasy, Ośrodka, środowiska lokalnego.
- Uprawianie dyscyplin sportowych dostosowanych do zainteresowań uczniów.
- Aktywizowanie uczniów do udziału w imprezach środowiskowych i włączenie ich do działań związanych z akcjami ogólnopolskimi.
- Rozwijanie działalności samorządowej uczniów.
- Zajęcia o charakterze kulturalnym i krajoznawczym (wycieczki, kino, muzeum, imprezy turystyczne i inne).
- Zachęcanie uczniów do udziału w zajęciach rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, konkursach, przeglądach artystycznych jako alternatywnej, pozytywnej formy działalności zaspakajającej ważne potrzeby, w szczególności potrzebę podniesienia samooceny, sukcesu przynależności i satysfakcji życiowej.
- Motywowanie do dbałości o zdrowie w czasie pandemii, do przestrzegania reżimu sanitarnego.

Działania interwencyjne:

- Okresowa analiza funkcjonowania uczniów przejawiających trudności edukacyjne i wychowawcze oraz sprecyzowanie wniosków do dalszej pracy – wychowawcy klas i grup wychowawczych, Zespół Wychowawczy, pedagog, psycholog w porozumieniu z rodzicami.
- Rozmowy indywidualne z uczniami ujawniającymi problemy emocjonalne, wychowawcze, dydaktyczne – pedagog, psycholog, wychowawcy klas i grup.

- Zawieranie kontraktów z agresorami i ich egzekwowanie – wychowawcy klas i grup wychowawczych, pedagog, psycholog w porozumieniu z dyrektorem Ośrodka i rodzicami.
- Funkcjonowanie systemu informowania o zjawiskach patologicznych mających miejsce na terenie szkoły.
- Objęcie indywidualną opieką psychologiczną i pedagogiczną uczniów z grupy wysokiego ryzyka.
- Włączanie, w razie potrzeby w Indywidualny Program Edukacyjno- Terapeutyczny działań z zakresu przeciwdziałania używaniu środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych, nowych substancji psychoaktywnych.
- Reagowanie nauczycieli na wszelkie przejawy zachowań nieakceptowanych społecznie.
- System reakcji na przypadki picia alkoholu, palenia papierosów, używania środków psychoaktywnych – „Procedury postępowania w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym”
- Wyciąganie konsekwencji w przypadku łamania Statutu Szkoły i przejawów zachowań nieakceptowanych społecznie.
- Współpraca z policją w oparciu o „Procedury postępowania w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym”
- Ścisła współpraca z instytucjami udzielającymi pomocy uczniom: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Poradnie Zdrowia Psychicznego, Poradnie Uzależnień i Ośrodki Terapii Uzależnień.

Działania skierowane do nauczycieli:

- Aktywne uczestnictwo w diagnozie i planowaniu oddziaływań profilaktyczno-wychowawczych w szkole.
- Realizacja zadań profilaktyczno-wychowawczych poprzez włączanie do swojego programu nauczania i i programów wychowawczych klasy i grupy wychowawczej treści o charakterze wychowawczo- profilaktycznym, stałe reagowanie na pojawiające się zagrożenia rozwojowe.
- Systematyczna współpraca z dyrekcją, pedagogami, psychologiem, pedagogiem wychowawcami i nauczycielami, udzielanie wsparcia w planowaniu i realizacji zadań profilaktyczno-wychowawczych.
- Doskonalenia umiejętności zawodowych w obszarze działań wychowawczo-profilaktycznych poprzez udział w WDN i zewnętrznych formach doskonalenia nauczycieli.
- Współpraca z rodzicami w rozpoznawaniu i radzeniu sobie z problemami uczniów.

- Doskonalenie umiejętności wychowawczych oraz w zakresie budowania podmiotowych relacji z uczniami i ich rodzicami a także warsztatowej pracy z grupa uczniów.
- Uatrakcyjnienie form i metod prowadzenia zajęć lekcyjnych.
- Współpraca z rodzicami w celu budowania postawy prozdrowotnej i zdrowego stylu życia.
- Dostarczanie konstruktywnych wzorców funkcjonowania intrapsychniczego, interpersonalnego i społecznego
- Poszerzenie wiedzy z zakresu: prawidłowości rozwoju i zaburzeń zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży, rozpoznawania wczesnych objawów używania środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych oraz nowych substancji psychoaktywnych a także suplementów diet i leków w celach innych niż medyczne oraz postępowania w tego typu przypadkach; zapobiegania agresji i przemocy, zagrożeń wynikających z nieprawidłowego korzystania z zasobów Internetu oraz różnych zdobyczy techniki (tabletów, komputerów, telefonów komórkowych).
- Dostarczenie aktualnych informacji na temat skutecznych sposobów prowadzenia działań wychowawczych i profilaktycznych związanych z przeciwdziałaniem używaniu środków odurzających i zastępczych, substancji psychotropowych, nowych substancji psychoaktywnych .
- Przekazanie informacji na temat konsekwencji prawnych wynikających z naruszania prawa w tym przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
- Doskonalenie zawodowe nauczycieli i wychowawców w zakresie realizacji szkolnej interwencji profilaktycznej w przypadku podejmowania przez uczniów czy wychowanków zachowań ryzykownych.
- Poznanie przez wychowawcę spektrum wartości preferowanych i urzeczywistnianych przez wychowanków;
- Wspomaganie wychowanków w poznawaniu wartości i kształtowaniu umiejętności wnikania w istotę wartości, ich znaczenia w życiu człowieka oraz w wartościowaniu rzeczy i zjawisk w aspekcie aksjologicznym;
- Wspomaganie wychowanków w akceptacji świata wartości;
- Motywowanie wychowanków do wolnego wyboru właściwych wartości;
- Wspomaganie wychowanków w urzeczywistnianiu wartości i budowaniu właściwych struktur hierarchicznych;
- Wspomaganie wychowanków w dokonywaniu samooceny w aspekcie urzeczywistnianych wartości;

- Inspirowanie wychowanków do działań animacyjnych w środowisku społecznym w celu budowania świata wartości w coraz szerszych kręgach społecznych;
- Wspomaganie wychowanków w działaniach animacyjnych i ich wartościowaniu.

Stosowane strategie wychowawcze.

1. strategię dysonansu - na stworzeniu sytuacji służącej temu, by uczeń uświadomił sobie istnienie w jego własnym systemie wartości wewnętrznej niezgodności, z której dotąd nie zdawał sobie sprawy. Należy umożliwić wychowankowi konfrontację ze sposobem myślenia i wartościowania (jednostki lub grupy osób) pozostającym w sprzeczności z jego własnym. Następstwem tego procesu może być zmiana postawy wychowanka spowodowana dążeniem do redukcji rozdźwięku w systemie wartości.
2. strategii świadectwa - identyfikacja z wartościami osoby znaczącej, która jest ich nośnikiem. Dzięki tej strategii wychowawca jako osoba znacząca pomaga wychowankowi w rozwoju aksjologicznym przez ukazywanie życia zgodnego z deklarowanymi wartościami.
3. Strategia stymulacji - zindywidualizowanie i ukonkretnienie wartości, na które wychowanek jest już wrażliwy. Zadaniem wychowawcy jest wspomaganie wychowanka w urzeczywistnianiu własnej, lecz właściwej, hierarchii wartości przez ukazywanie kierunków postępowania, towarzyszeniu mu w tym „aksjologicznym trudzie”, animowanie do podejmowania wzmożonego wysiłku.

Metody i formy pracy stosowane do osiągnięcia wyżej wymienionych celów:

1. metoda podająca: uczenie się przez słuchanie,
2. metoda problemowa: uczenie się przez oddziaływanie,
3. metoda eksponująca: uczenie się przez przeżywanie.
4. prelekcje, indywidualne rozmowy, zajęcia warsztatowe, zajęcia psychoedukacyjne, psychokorekcyjne, socjoterapeutyczne,
5. filmy tematyczne,
6. prezentacje z zastosowaniem technik multimedialnych,
7. metody aktywizujące (np. dramy, burze mózgów, drzewka decyzyjne),
8. dyskusje,
9. zajęcia pozalekcyjne,
10. gry i zabawy psychologiczne i pedagogiczne.
11. analiza biografii osób godnych naśladowania
12. kontemplacja,
13. sesje popularnonaukowe o tematyce aksjologicznej
14. projekty aksjologiczne
15. praca z tekstem, którego treścią są wartości i świadectwo ich realizowania przez młodych ludzi
16. konkursy wiedzy, konkursy plastyczne, artystyczne, literackie, quizy.
17. zajęcia sportowe, wycieczki, biwaki
18. zajęcia edukacyjne dla rodziców
19. szkoleniowe rady pedagogiczne
20. gazety szkolne i publikacje książkowe opracowane przez uczniów przy udziale nauczycieli, rodziców oraz innych przedstawicieli środowiska.

VII. SPODZIEWANE EFEKTY

W wyniku realizacji programu wychowawczo - profilaktycznego:

- uczeń koncentruje się na własnym życiu – zwraca uwagę na różne aspekty swego życia, podejmuje refleksję nad własnymi zachowaniami, postawami, celami, zainteresowaniami, uczuciami, aspiracjami, wierzeniami, zmartwieniami; stara się odpowiedź na pytania: co chcę realizować? co uważam za ważne? co planuję? jakie jest moje postępowanie?; dokonuje oceny własnego systemu wartości;
- wychowanek akceptuje własne i cudze wartości;
- wychowanek poszukuje i wykorzystuje nowe informacje dotyczące wyborów; głębiej wnika w to, co wiąże się dla niego z przeżyciami pozytywnymi, co sama określa jako nadzieję, radość, zadowolenie; zastanawia się, jakim zachowaniom towarzyszą te stany i emocje;
- następuje pozytywne wzmocnienie osobowych wzorców postępowania wychowanka – towarzyszące zintegrowanym wyborom i działaniom pozytywne odczucia stanowią czynnik motywujący do kontynuowania określonego stylu życia w perspektywie jego doskonalenia i rozwoju
- rozwijane są obywatelskich, patriotycznych i społecznych postaw uczniów.
- wzmocnione jest poczucie tożsamości narodowej, przywiązanie do historii i tradycji narodowych, uczeń jest przygotowany do podejmowania działań na rzecz środowiska szkolnego i lokalnego, w tym do angażowania się w wolontariat. na miarę swoich możliwości
- wychowanek działa w duchu tolerancji i szacunku dla drugiego człowieka.
- wychowanek przejawia postawę szacunku dla środowiska przyrodniczego, w tym upowszechnia wiedzę o zasadach zrównoważonego rozwoju, jest zmotywowany do działań na rzecz ochrony środowiska, rozwija zainteresowanie ekologią.
- następuje zmniejszenie agresji, przemocy wśród uczniów,
- podwyższa się wiek inicjacji seksualnej wychowanków;

- wzrasta wiedza, świadomość uczniów, rodziców na temat przemocy, cyberprzemocy, uzależnień oraz przeciwdziałania im,
- uczniowie radzą sobie w sytuacjach zetknięcia się z przemocą, uzależnieniami, molestowaniem seksualnym,
- następuje przygotowanie uczniów do w miarę samodzielnej egzystencji w oparciu o podstawowe normy społeczno- moralne, umiejętności społeczne,
- wychowankowie są przygotowani do właściwego pełnienia podstawowych ról społecznych,
- uczeń identyfikuje się ze środowiskiem Ośrodka i dostrzega korzyści płynące z prowadzenia zdrowego stylu życia,
- wzrasta umiejętność samodzielnego podejmowania decyzji, dokonywania wartościowych i sensownych wyborów w życiu,
- uczeń potrafi krytycznie myśleć i w sposób konstruktywny podejmuje decyzje w sytuacjach trudnych, zagrażających prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu.
- uczeń adekwatnie do swoich możliwości psychofizycznych posiada konstruktywny i stabilny system wartości, w którym zdrowie zależy do jednych z najważniejszych wartości w życiu.
- upowszechnianie wśród dzieci i młodzieży wiedzy o bezpieczeństwie oraz kształtowanie właściwych postaw wobec zagrożeń i sytuacji nadzwyczajnych – w tym związanych z korzystaniem z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- uczniowie otwarcie mówią o swoich problemach, emocjach,
- uczeń posiada wiedzę i umiejętności pozwalające na prowadzenie zdrowego stylu życia i podejmowania zachowań prozdrowotnych.
- wychowankowie wiedzą jak działać i adekwatnie szukać pomocy w sytuacjach kryzysowych,
- uczeń uzyskuje pomoc psychologiczno-pedagogiczną,
- uczeń uświadamia sobie zagrożenia i potrafi im się przeciwstawić,
- wzrasta wiedza nauczycieli i rodziców z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów młodzieży oraz czynników zakłócających prawidłowy rozwój,
- obniża się wskaźnik uczniów wagarujących i opuszczających zajęcia lekcyjne,

- rodzice chętnie uczęszczają w oferowanych im programach, warsztatach, aktywnie uczestniczą w życiu Ośrodka
- Ośrodek jest miejscem bezpiecznym, panuje w nim przyjazna atmosfera, wszyscy ze sobą współpracują

Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji w klasach I–III szkoły podstawowej

Obszar	Zadania kl. I - III
Zdrowie – edukacja zdrowotna	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie z podstawowymi zasadami dbałości o zdrowie własne i innych, kształtowanie umiejętności kreowania środowiska sprzyjającego zdrowemu stylowi życia; • zapoznanie z zasadami zdrowego, racjonalnego odżywiania się, higieny osobistej i aktywności fizycznej; • przygotowanie do podejmowania działań mających na celu zdrowy styl życia w aspekcie fizycznym i psychicznym; • kształtowanie postawy odpowiedzialności za własne zdrowie; • rozwijanie umiejętności podejmowania działań na rzecz ochrony przyrody w swoim środowisku; • kształtowanie umiejętności analizy zjawisk przyrodniczych, rozumowania przyczynowo-skutkowego; • uświadomienie wpływu przyrody nieożywionej na życie ludzi, zwierząt i roślin • kształtowanie wytrwałości w działaniu i dążeniu do celu, umiejętności adekwatnego zachowania się w sytuacjach zwycięstwa i porażki.
Relacje – kształtowanie postaw społecznych	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie podstawowych umiejętności komunikacyjnych; • rozwijanie umiejętności formułowania prostych wniosków na podstawie obserwacji i własnych doświadczeń; • kształtowanie umiejętności przestrzegania obowiązujących reguł; • kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania relacji z rówieśnikami, rozpoznawania ich potrzeb, zgodnej współpracy z innymi, z zachowaniem obowiązujących norm i reguł kultury osobistej • przygotowanie do sprawiedliwego i uczciwego oceniania zachowania własnego i innych ludzi;

	<ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie z podstawowymi prawami i obowiązkami wynikającymi z roli ucznia oraz członka szkolnej społeczności, rodziny i kraju; • rozwijanie empatii, umiejętności podejmowania działań mających na celu pomoc słabszym i potrzebującym, umiejętności rozwiązywania konfliktów i sporów.
<p>Kultura – wartości, normy, wzory zachowań</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie umiejętności właściwego komunikowania się w różnych sytuacjach społecznych, dbałość o język i kulturę wypowiedzenia się; • kształtowanie umiejętności analizy prostych sytuacji wychowawczych, odróżniania dobra od zła; • kształtowanie gotowości do uczestnictwa w kulturze, poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, a także poszanowania innych kultur i tradycji, określanie swojej przynależności kulturowej poprzez kontakt z wybranymi dziełami sztuki, zabytkami i tradycją w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, uczestniczenie w życiu kulturalnym środowiska rodzinnego, szkolnego, lokalnego oraz wydarzeniach organizowanych przez najbliższą społeczność; • kształtowanie wrażliwości estetycznej poprzez kontakt z dziełami literackimi i wytworami kultury, zapoznanie z wybranymi dziełami architektury i sztuk plastycznych należących do polskiego i europejskiego dziedzictwa kultury, wyzwalanie potrzeby kontaktu z literaturą i sztuką dla dzieci; • kształtowanie postaw wyrażających szacunek dla ludzi, niezależnie od religii, statusu materialnego, wieku, wyglądu, poziomu rozwoju intelektualnego i fizycznego oraz respektowanie ich praw, podejmowanie działań w celu zapobiegania dyskryminacji • inspirowanie do podejmowania aktywności i inicjatyw oraz pracy zespołowej, wspomaganie działań służących kształtowaniu własnego wizerunku i otoczenia; • przygotowanie do radzenia sobie w sytuacjach codziennych wymagających umiejętności praktycznych, budzenie szacunku dla pracy ludzi różnych zawodów; • przygotowanie do podejmowania działań mających na celu identyfikowanie i rozwijanie własnych zainteresowań; • wstępne kształtowanie postaw wyrażających szacunek do symboli i tradycji narodowych oraz tradycji związanych z rodziną, szkołą i społecznością lokalną; • kształtowanie umiejętności wyrażania własnych emocji w różnych formach ekspresji; • kształtowanie poczucia własnej wartości dziecka, podtrzymywanie ciekawości poznawczej, rozwijanie kreatywności i przedsiębiorczości oraz brania odpowiedzialności za swoje decyzje i działania; • kształtowanie świadomości odmienności osób niepełnosprawnych, innej narodowości, wyznania, tradycji kulturowej oraz ich praw.

Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)	<p>zapoznanie z podstawowymi zasadami bezpieczeństwa w różnych sytuacjach życiowych, kształtowanie właściwego zachowania się w sytuacji zagrożenia życia i zdrowia oraz sytuacjach nadzwyczajnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> • kształtowanie umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, korzystania z technologii informacyjno-komunikacyjnych, kształtowanie świadomości negatywnego wpływu pracy przy komputerze na zdrowie i kontakty społeczne oraz niebezpieczeństw wynikających z anonimowości kontaktów, respektowanie ograniczeń dotyczących korzystania z komputera, internetu i multimediiów; • przygotowanie do bezpiecznego i rozsądnego korzystania z narzędzi i urządzeń technicznych, bezpiecznego organizowania zajęć ruchowych i poruszania się po drogach; • przygotowanie do bezpiecznego korzystania ze środków komunikacji, zapobiegania i przeciwdziałania sytuacjom problemowym; • kształtowanie umiejętności utrzymywania ładu i porządku wokół siebie, w miejscu nauki i zabawy.
--	---

Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji w klasach IV-VIII szkoły podstawowej

OBSZARY	ZADANIA Kl.IV	ZADANIA Kl.V	ZADANIA Kl.VI	ZADANIA Kl.VII	ZADANIA Kl.VIII
Zdrowie – edukacja zdrowotna	<ul style="list-style-type: none"> - Nabycie podstawowej wiedzy na temat stresu. - Inspirowanie młodzieży do myślenia o własnej motywacji do działania. 	<ul style="list-style-type: none"> - Zachęcanie uczniów do pracy nad własną motywacją oraz analizą czynników, które ich demotywiają. - Kształtowanie umiejętności podejmowania i 	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie umiejętności rozpoznawania własnych cech osobowości. - Kształtowanie konstruktywnego obrazu własnej osoby, 	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuje inicjatywę, ale też odpowiedzialności za swoje działania, decyzje. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie postawy uczniów nastawionej na rozwiązania – charakteryzującej się samoświadomością, wyobraźnią, kreatywnością.

	<ul style="list-style-type: none"> - Nabywanie umiejętności gromadzenia i porządkowania wiedzy o sobie. - Kształtowanie postaw otwartych na poszukiwanie pomocy oraz porady, kiedy zaczynają się trudności i kiedy wybór jest ważny i trudny. - Kształtowanie postaw prozdrowotnych poprzez promowanie aktywnego i zdrowego stylu życia 	<p>realizacji zachowań prozdrowotnych.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Prezentowanie sposobów pokonywania własnych słabości oraz akceptowania ograniczeń i niedoskonałości. 	<p>np. świadomości mocnych i słabych stron.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doskonalenie i wzmacnianie zdrowia fizycznego. hierarchizacji zadań. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie umiejętności świadomego wyznaczania sobie konkretnych celów. - Rozwijanie umiejętności hierarchizacji zadań. Podnoszenie poczucia własnej wartości poprzez określanie osobistego potencjału. - Kształtowanie świadomości własnego ciała z uwzględnieniem zmian fizycznych i psychicznych w okresie dojrzewania 	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie umiejętności wyznaczania sobie celów krótko- i długoterminowych. - Rozwijanie umiejętności ustalania priorytetów, uwzględniając kryteria ważności i pilności. - Rozwijanie umiejętności oceny własnych możliwości. - Kształtowanie świadomości dotyczącej wykorzystania ruchu w życiu człowieka jako skutecznego sposobu dbania o zdrowie psychiczne
<p>Relacje – kształtowanie postaw społecznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie umiejętności właściwej komunikacji, stanowiącej podstawę współdziałania. - Kształtowanie umiejętności 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie umiejętności rozumienia innych, która sprzyja efektywnej współpracy. - Wyzwalanie chęci do działania na rzecz 	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie umiejętności współpracy w dążeniu do osiągnięcia celu. - Uwrażliwianie na różne obszary ludzkich problemów i potrzeb poprzez 	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie umiejętności wchodzenia w interakcje z ludźmi w sposób zapewniający zadowolenie obydwu stron. - Kształtowanie 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie umiejętności poszukiwania takich rozwiązań, które stwarzają korzyści dla obydwu stron. - Rozwijanie umiejętności

	<p>asertywnego wyrażania własnych potrzeb.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie wrażliwości na potrzeby i trudności innych ludzi. - Kształtowanie postawy szacunku i zrozumienia wobec innych osób. - Rozwijanie zdolności do inicjowania i podtrzymywania znaczących głębszych relacji. - Budowanie atmosfery wzajemnego szacunku w społeczności szkolnej 	<p>innych osób w celu poprawy ich sytuacji (wolontariat).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie poczucia przynależności do grupy (samorząd uczniowski, klub, drużyna, wspólnota). - Kształtowanie otwartości na doświadczenia innych ludzi, ich sposobów rozwiązywania problemów, na nową wiedzę. - Rozwijanie świadomości dotyczącej roli osób znaczących i autorytetów. 	<p>krzewienie potrzeby udzielania pomocy (wolontariat).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych: wyrażanie własnych opinii, przekonań i poglądów. - Rozwijanie świadomości roli i wartości rodziny w życiu człowieka. - Rozwijanie samorządności 	<p>umiejętności szukania inspiracji, rozwijanie własnej kreatywności.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie odpowiedzialności za siebie i innych (wolontariat). 	<p>dostrzegania pozytywnych aspektów działania zespołowego poprzez docenienie różnic zdań i wiedzy, doświadczeń, specjalizacji, kompetencji.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie potrzeby ciągłego doskonalenia siebie jako jednostki, członka rodziny i społeczeństwa
<p>Kultura – wartości, normy, wzory zachowań</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zapoznanie z rolą zainteresowań w życiu człowieka - Uwrażliwianie na kwestie moralne, np. mówienia prawdy, sprawiedliwego traktowania. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie zainteresowań i pasji uczniów. - Budowanie samoświadomości dotyczącej praw, wartości, wpływów oraz postaw. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój zainteresowań poszerzenie autonomii i samodzielności - Budowanie umiejętności krytycznego myślenia w kontekście analizy wpływów 	<ul style="list-style-type: none"> - Popularyzowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego. - Budowanie pozytywnego stosunku do procesu kształcenia i samokształcenia, zaangażowania w 	<ul style="list-style-type: none"> - Popularyzowanie wiedzy o różnicach kulturowych oraz rozwijanie umiejętności korzystania z niej w kontakcie z przedstawicielami innych narodowości.

	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie pozytywnego stosunku do procesu kształcenia. - Kształtowanie potrzeby uczestnictwa w kulturze. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji. - Rozwijanie umiejętności właściwego zachowania się z uwzględnieniem sytuacji i miejsca. 	<p>rówieśników i mediów na zachowanie.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dokonywanie analizy postaw, wartości, norm społecznych, przekonań i czynników które na nie wpływają. - Rozwijanie szacunku dla kultury i dorobku narodowego 	<p>zdobywanie wiedzy i umiejętności.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie takich cech jak: pracowitość, odpowiedzialność, prawdomówność, rzetelność i wytrwałość. - Umacnianie więzi ze społecznością lokalną, 	<ul style="list-style-type: none"> - Popularyzowanie wiedzy i rozwijanie świadomości na temat zasad humanitaryzmu - Rozwijanie poczucia odpowiedzialności społecznej poprzez podejmowanie działań na rzecz lokalnej społeczności.
<p>Bezpieczeństwo profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Redukowanie agresywnych zachowań poprzez uczenie sposobów rozwiązywania problemów. Budowanie atmosfery otwartości i przyzwolenia na dyskusję. Uświadamianie zagrożeń wynikających z korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych. 	<p>Rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy w sytuacji konfliktu – podstawy negocjacji i mediacji.</p> <p>Rozwijanie umiejętności identyfikowania przyczyn własnego postępowania.</p> <p>Dokonywanie analizy wpływu nastawienia do siebie i innych na motywację do podejmowania różnorodnych zachowań.</p>	<p>Dostarczanie wiedzy na temat osób i instytucji świadczących pomoc w trudnych sytuacjach.</p> <p>Budowanie atmosfery wsparcia i zrozumienia w sytuacji problemowej oraz promowanie rzetelnej wiedzy mającej na celu zredukowanie lęku</p>	<p>Rozwijanie postaw opartych na odpowiedzialności za dokonywane wybory i postępowanie.</p> <p>Dostarczenie wiedzy z zakresu prawa dotyczącego postępowania w sprawach nieletnich.</p> <p>Przeciwdziałanie ryzykownym zachowaniom seksualnym</p>	<p>Propagowanie wiedzy na temat prawnych i moralnych skutków posiadania, zażywania i rozprowadzania środków psychoaktywnych.</p> <p>Rozwijanie umiejętności wykorzystywania elementów negocjacji i mediacji w sytuacji rozwiązywania konfliktów.</p>

	<p>Zwiększanie wiedzy na temat środków uzależniających i zagrożeń z nimi związanych.</p> <p>Rozwijanie umiejętności troski o własne bezpieczeństwo w relacjach z innymi.</p>	<p>Rozwijanie poczucia osobistej odpowiedzialności, zachęcanie do angażowania się w prawidłowe i zdrowe zachowania.</p> <p>Doskonalenie umiejętności rozpoznawania symptomów uzależnienia od komputera i internetu</p>	<p>Rozwijanie umiejętności radzenia sobie z własnymi negatywnymi emocjami oraz z zachowaniami agresywnymi.</p> <p>Kształtowanie przekonań dotyczących znaczenia posiadanych informacji, których wykorzystanie pomaga w redukowaniu lęku w sytuacjach kryzysowych.</p> <p>Rozwijanie świadomości dotyczącej prawa do prywatności, w tym do ochrony danych osobowych oraz ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci.</p>	<p>Rozwijanie umiejętności reagowania w sytuacjach kryzysowych, niesienia pomocy dotkniętym nimi osobom oraz minimalizowania ich negatywnych skutków.</p> <p>Rozwijanie umiejętności lepszego rozumienia siebie poprzez poszukiwanie i udzielanie odpowiedzi na pytania: Kim jestem? Jakie są moje cele i zadania życiowe?</p>	<p>Rozwijanie umiejętności podejmowania działań zgodnych ze zweryfikowanymi źródłami wiedzy.</p> <p>Utrwalanie umiejętności oceny konsekwencji podejmowanych działań dla siebie i dla innych – określanie alternatywnych rozwiązań problemu.</p> <p>Rozwijanie umiejętności prowadzenia rozmowy w sytuacji konfliktu – podstawy negocjacji i mediacji.</p>
--	--	--	---	--	--

Treści wychowawczo-profilaktyczne do realizacji w klasach I-II szkoły branżowej I stopnia

Obszar	Zadania Kl.I	Zadania Kl.II
Zdrowie – edukacja zdrowotna	<ul style="list-style-type: none"> - Nabycie umiejętności dostrzegania indywidualnych różnic związanych ze sposobem reagowania na stres. - Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych uczuć: dawania i przyjmowania informacji zwrotnej (bez obwiniania innych). - Rozwijanie umiejętności dokonywania oceny własnych umiejętności życiowych i planowania ich rozwoju. - Doskonalenie umiejętności planowania, organizowania oraz oceniania własnego uczenia się, planowania przyszłości oraz wyznaczania celów i ich realizacji. - Utrwalanie umiejętności rozpoznawania symptomów zagrożeń zdrowia fizycznego. - Intensywna dbałość o zdrowie poprzez aktywność fizyczną. - Rozwijanie postawy proaktywnej, w której uczeń przejmuje inicjatywę, ale też odpowiedzialność za swoje działania 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie umiejętności stosowania w praktyce strategii radzenia sobie ze stresem. - Rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stratą i traumatycznym doświadczeniem poprzez wykorzystywanie sposobów mających na celu odzyskanie poczucia sprawstwa i wpływu na własne życie. - Doskonalenie umiejętności asertywnego radzenia sobie w relacjach z innymi. - Kształtowanie umiejętności rozpoznawania i radzenia sobie z objawami depresji u siebie i u osób w swoim otoczeniu. - Doskonalenie umiejętności organizowania zajęć oraz prawidłowego zarządzanie czasem - Doskonalenie umiejętności w zakresie przygotowania do całonocnej aktywności fizycznej oraz ochrony i doskonalenia zdrowia własnego oraz innych. - Rozwijanie zdolności do samorealizacji, samokontroli i panowania nad emocjami.
Relacje – kształtowanie postaw społecznych	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie umiejętności wyrażania emocji oraz ich rozumienia. - Rozwój zaangażowania w różne formy aktywności (koła zainteresowań, wolontariat itp.). - Kształtowanie prospołecznych postaw uczniów i rozwijanie pozytywnego systemu wartości w klasie. - Budowanie w klasie bezpiecznego środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> - Doskonalenie umiejętności tworzenia relacji opartych na wzajemnym szacunku i zaangażowaniu obydwu stron. - Kształtowanie pozytywnego poczucia własnej wartości, m.in. poprzez rozwój kompetencji uczniów z zakresu wyrażania i przyjmowania pochwał. - Zwiększenie umiejętności budowania podmiotowych relacji z innymi, opartych na szacunku, akceptacji i

	<p>umożliwiającego koncentrację na nauce poprzez działania integracyjne.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie kompetencji w zakresie wykorzystania różnych form grupowej pracy nad rozwiązaniem problemów (burza mózgów, dyskusja grupowa) 	<p>zrozumieniu.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie umiejętności stosowania różnych form komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska.
<p>Kultura – wartości, normy, wzory zachowań</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wdrażanie do podejmowania odpowiedzialności za realizację określonych zadań lub dziedzin życia szkoły. - Rozwijanie umiejętności realizacji własnych celów w oparciu o rzetelną pracę i uczciwość. Rozwój zainteresowań, poszerzenie autonomii i samodzielności. - Rozwijanie wiedzy na temat różnych kultur i ich wkładu w rozwój cywilizacji. - Rozwijanie świadomości istnienia potrzeby wspólnego działania na rzecz innych osób. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie postaw prospołecznych i obywatelskich w duchu poszanowania wartości uniwersalnych, narodowych, państwowych i lokalnych. - Rozwijanie umiejętności wyrażania własnych emocji oraz odczytywania uczuć i emocji towarzyszących innym oraz umiejętnego reagowania. - Rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia w kontekście analizy wpływów rówieśników i mediów na zachowanie. - Rozwijanie samoświadomości dotyczącej praw, wartości oraz postaw. - Rozwijanie wytrwałości w dążeniu do celu, wyzwalanie potrzeby bycia ambitnym. - Rozwijanie kreatywności oraz umiejętności zespołowego działania i logicznego myślenia u uczniów.
<p>Bezpieczeństwo - profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie postaw aprobujących abstynencję i unikanie substancji psychoaktywnych w wymiarach: emocjonalnym (pozytywny stosunek do abstynencji), poznawczym (dysponowanie wiedzą na temat zagrożeń związanych z używaniem substancji psychoaktywnych) i behawioralnym (nieużywanie substancji psychoaktywnych) - Dostrzeganie wyzwań i zagrożeń związanych z pełnieniem nowych ról społecznych. 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwijanie aktywnej postawy w obliczu trudnych życiowych problemów. - Doskonalenie umiejętności rozpoznawania zagrożeń cywilizacyjnych (uzależnienia, sekty, subkultury, choroby) i manipulacji polityczno- - gospodarczych (rasizm, nietolerancja, terroryzm, rozpad więzi rodzinnych, brak ideałów, nachalna reklama itp.). - Budowanie umiejętności psychospołecznych, takich jak radzenie sobie ze stresem, poszukiwanie pomocy, rozwiązywanie konfliktów i przewidywanie

	<ul style="list-style-type: none"> - Kształtowanie postaw zapobiegających wczesnym kontaktom seksualnym i związanych z nimi problemów. - Utrwalanie informacji o bezpiecznych zachowaniach podczas korzystania z portali społecznościowych oraz metodach przeciwdziałania cyberprzemocy 	<p>konsekwencji własnych działań.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zastosowanie w praktyce umiejętności bezpiecznego korzystania z zasobów internetu i mediów społecznościowych
--	---	--

Treści dotyczące obszarów wychowania i profilaktyki zawarte w podstawach programowych przedmiotów kształcenia ogólnego

I. Zdrowie – edukacja zdrowotna

Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> - dba o higienę oraz estetykę własną i otoczenia; – ma świadomość znaczenia odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia człowieka; – posługuje się numerami telefonów alarmowych, formułuje komunikat wezwania o pomoc: Policji, Pogotowia Ratunkowego, Straży Pożarnej; – posługuje się danymi osobowymi w kontakcie ze służbami mundurowymi i medycznymi, w sytuacji zagrożenia zdrowia i życia; – reaguje stosownym zachowaniem w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa, zdrowia jego lub innej osoby; – wymienia wartości odżywcze produktów żywnościowych, ma świadomość znaczenia

	<p>odpowiedniej diety dla utrzymania zdrowia, ogranicza spożywanie posiłków o niskich wartościach odżywczych i niezdrowych, zachowuje umiar w spożywaniu produktów słodzonych, zna konsekwencje zjedania ich w nadmiarze;</p> <ul style="list-style-type: none"> – przygotowuje posiłki służące utrzymaniu zdrowia; – ubiera się odpowiednio do stanu pogody, poszukuje informacji na temat pogody, wykorzystując np. internet; – ma świadomość, iż nieodpowiedzialne korzystanie z technologii ma wpływ na utratę zdrowia człowieka;
Informatyka	- w sposób odpowiedzialny posługuje się technologią dostosowaną do jego predyspozycji psychofizycznych i zdrowotnych;
Biologia	<p>- analizuje związek pomiędzy własnym postępowaniem a zachowaniem zdrowia oraz rozpoznaje sytuacje wymagające konsultacji lekarskiej;</p> <ul style="list-style-type: none"> – uzasadnia konieczność ochrony przyrody; – opisuje i prezentuje postawę i zachowania człowieka odpowiedzialnie korzystającego z dóbr przyrody;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> -opisuje, jakie znaczenie ma aktywność fizyczna dla zdrowia; – opisuje piramidę żywienia i aktywności fizycznej; – opisuje zasady zdrowego odżywiania; – przestrzega zasad higieny osobistej i czystości odzieży; – przyjmuje prawidłową postawę ciała w różnych sytuacjach; – omawia sposoby postępowania w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia; – wymienia czynniki, które wpływają pozytywnie i negatywnie na zdrowie i samopoczucie oraz wskazuje te, na które może mieć wpływ; – omawia sposoby redukcji nadmiernego stresu i radzenia sobie z nim w sposób konstruktywny; – wymienia przyczyny i skutki otyłości oraz nieuzasadnionego odchudzania się i używania sterydów w celu zwiększenia masy mięśni; – wyjaśnia wymogi higieny wynikające ze zmian zachodzących w organizmie w okresie dojrzewania;

WOS	<p>-rozpoznaje przypadki wymagające postaw asertywnych;</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje przykłady trudnych społecznie sytuacji, w których należy zachować się asertywnie; uzasadnia, że można zachować dystans wobec nieaprobowanych przez siebie zachowań innych ludzi lub przeciwstawić się im; przedstawia różne formy zachowań asertywnych;
Przyroda	<p>- kształtowanie umiejętności właściwego reagowania na niebezpieczeństwa zagrażające życiu i zdrowiu;</p> <ul style="list-style-type: none"> – doskonalenie umiejętności dbałości o własne ciało, jak i najbliższe otoczenie; – poznawanie siebie, swoich zdolności i rozwijanie zainteresowań sprzyjających motywacji do uczenia się;
Edukacja dla bezpieczeństwa	<p>- wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym; wyjaśnia wpływ stresu na zdrowie;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne), zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków; odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie może mieć wpływu; – omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu; – dobiera i demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie); – wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych; – ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem, ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia; – ustala, co sam może zrobić, aby stworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.);
Technika	<ul style="list-style-type: none"> - przyjmuje postawy odpowiedzialności za współczesny i przyszły stan środowiska; – kształtuje umiejętności segregowania i wtórnego wykorzystania odpadów znajdujących się w

	najbliższym otoczeniu;
Wychowanie do życia w rodzinie	– radzi sobie w sytuacji konfliktu, presji grupy, stresu
Zajęcia z wychowawcą	- kształtuje postawy prozdrowotne - dba o ochronę klimatu - uczy się umiejętnego gospodarowania posiadanymi środkami finansowymi oraz oszczędzania
Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	- uczy się dbałości o zdrowie – różnicowania pojęć: „człowiek zdrowy”, „człowiek chory”; – uczy się przestrzegania zasad higieny – mycia rąk, mycia owoców i warzyw, korzystania z czystych naczyń itd.; – uczy się dobierania produktów spożywczych do poszczególnych posiłków; – poznaje i przestrzega zasad zdrowego trybu życia; – uczy się dbałości o odpowiednią pozycję podczas pracy oraz dobre oświetlenie; - rozumienie znaczenia snu oraz odpoczynku; – rozumie konieczność przeprowadzania badań profilaktycznych – wizyta u lekarza pierwszego kontaktu, stomatologa, ginekologa itp. – uczy się określania własnych mocnych stron i trudności;

Szkoła branżowa I stopnia

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Podstawy przedsiębiorczości	- rozpoznaje mocne i słabe strony własnej osobowości; odnosi je do cech osoby przedsiębiorczej; – zna korzyści wynikające z planowania własnych działań i inwestowania w siebie;
Wychowanie fizyczne	- ocenia reakcje własnego organizmu na wysiłek fizyczny o różnej intensywności; – wyjaśnia, na czym polega prozdrowotny styl życia; – wyjaśnia związek między aktywnością fizyczną i żywieniem a zdrowiem i dobrym samopoczuciem oraz omawia sposoby utrzymania odpowiedniej masy ciała we wszystkich okresach życia; – wymienia choroby cywilizacyjne uwarunkowane niedostatkami ruchu, w szczególności choroby układu krążenia, układu ruchu i otyłość, oraz omawia sposoby zapobiegania im;

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, dlaczego zdrowie jest wartością dla człowieka i zasobem dla społeczeństwa oraz na czym polega dbałość o zdrowie w okresie młodości i wczesnej dorosłości; – wyjaśnia, co oznacza odpowiedzialność za zdrowie własne i innych ludzi; – omawia konstruktywne, optymistyczne sposoby wyjaśniania trudnych zdarzeń i przeformułowania myśli negatywnych na pozytywne; – wyjaśnia, na czym polega praca nad sobą dla zwiększenia wiary w siebie, poczucia własnej wartości i umiejętności podejmowania decyzji; – wyjaśnia, na czym polega konstruktywne przekazywanie i odbieranie pozytywnych i negatywnych informacji zwrotnych oraz radzenie sobie z krytyką; – omawia zasady racjonalnego gospodarowania czasem; – wyjaśnia, na czym polega samobadanie i samokontrola zdrowia oraz dlaczego należy poddawać się badaniom profilaktycznym w okresie całego życia; – wyjaśnia, co to znaczy być aktywnym pacjentem i jakie są podstawowe prawa pacjenta; – omawia przyczyny i skutki stereotypów i stygmatyzacji osób chorych psychicznie i dyskryminowanych (np. żyjących z HIV/AIDS); – planuje projekt dotyczący wybranych zagadnień zdrowia oraz wskazuje na sposoby pozyskania sojuszników i współuczestników projektu w szkole, domu lub w społeczności lokalnej; – omawia, na czym polega współuczestnictwo i współpraca ludzi, organizacji i instytucji w działaniach na rzecz zdrowia; – wyjaśnia, jaki jest związek między zdrowiem i środowiskiem oraz co sam może zrobić, aby stworzyć środowisko sprzyjające zdrowiu.
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> – potrafi określić podstawowe źródło ludzkich kompleksów i podjąć próbę określenia źródła własnych kompleksów; – akceptuje siebie, swoje słabe i mocne strony; – rozumie trudności w osiągnięciu tożsamości płciowej, wie, gdzie szukać pomocy; – jest odpowiedzialny za własny rozwój emocjonalny; – rozumie, czym jest dojrzewanie: zna, rozumie i akceptuje kryteria dojrzałości biologicznej, psychicznej i społecznej; – zna problemy okresu dojrzewania i sposoby radzenia sobie z nimi
Etyka	<ul style="list-style-type: none"> - podaje przykłady działań, które są wyrazem troski o własne zdrowie i życie;

Zajęcia z wychowawcą	<ul style="list-style-type: none"> - kształtuje postawy prozdrowotnej - dba o ochronę klimatu - uczy się umiejętnego gospodarowania posiadanymi środkami finansowymi oraz oszczędzania
Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie własną niepełnosprawność i ograniczenia z niej wynikające; – doskonali umiejętność wyboru odzieży i ubierania się adekwatnego do sytuacji, pogody; – akceptuje zmiany i ma szacunek dla własnego ciała; – doskonali umiejętności rozpoznawania i wyrażania uczuć; – doskonali umiejętności oceny własnych kompetencji; – doskonali umiejętności dbania o zdrowy styl życia; – rozumie konieczność wykonywania badań profilaktycznych (badania okresowe, wizyty u stomatologa, urologa, ginekologa); – uczy się radzić sobie z problemem chorób i śmierci bliskich osób, przeżywać żałobę; – uczy się radzić sobie ze stresem; – uczy się być asertywnym;

II. Relacje – kształtowanie postaw społecznych

Szkoła podstawowa

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje się z grupą społeczną, do której należy: rodzina, klasa w szkole, drużyna sportowa, społeczność lokalna, naród; respektuje normy i reguły postępowania w tych grupach; – przyjmuje konsekwencje swojego uczestnictwa w grupie i własnego w niej postępowania w odniesieniu do przyjętych norm i zasad; – współpracuje z uczniami, wymienia się z nimi pomysłami i doświadczeniami, wykorzystując technologię;

	<ul style="list-style-type: none"> – dostrzega, że każdy powinien brać odpowiedzialność za swoje wybory; – dostrzega, że lepiej poznaje siebie, bardziej się rozwija i czerpie szczęście w relacji z innymi osobami niż w samotności; – odkrywa, że współtworzy różne wspólnoty osób, np. rodzinę, klasę, państwo; – ma świadomość, że każdej osobie ludzkiej, także jemu, należy się szacunek, że szacunkiem należy obdarzać także wspólnoty osób – rodzinę, klasę, naród (ojczyznę), w tym wspólnotę religijną – a także symbole tych wspólnot; – szanuje godność każdej osoby ludzkiej oraz swoją, wyraża swoim komunikatem werbalnym i niewerbalnym; – uwzględnia coraz częściej godność i dobro innych osób, podejmując decyzję o działaniu; – wyraża szacunek wobec osób, wspólnot osób oraz ich symboli w sytuacjach codziennych i uroczystych, przejawiając właściwe zachowanie; <ul style="list-style-type: none"> – wchodzi w relacje z innymi osobami (rówieśnikami, nauczycielami), szanując to, co jest wartością dla nich, i nazywając to, co jest wartością dla niego; – naśladuje i przyjmuje jako własne zachowania dobre na podstawie doświadczeń ze świata realnego oraz przykładów płynących z tekstów literackich, filmów i innych źródeł; – przestrzega zasad obowiązujących we wspólnocie osób, której jest członkiem;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w zespołowym rozwiązaniu problemu, posługując się technologią taką jak: poczta elektroniczna, forum, wirtualne środowisko kształcenia, dedykowany portal edukacyjny; – identyfikuje i docenia korzyści płynące ze współpracy nad wspólnym rozwiązywaniem problemów; – bierze udział w różnych formach współpracy, jak: programowanie w parach lub w zespole, realizacja projektów, uczestnictwo w zorganizowanej grupie uczących się; projektuje, tworzy i prezentuje efekty wspólnej pracy;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> - uczestniczy w sportowych rozgrywkach klasowych w roli zawodnika, stosując zasady „czystej gry”: szacunku dla rywala, respektowania przepisów gry, podporządkowania się decyzjom sędziego; potrafi właściwie zachować się w sytuacji zwycięstwa i porażki, podziękować za wspólną grę; – pełni rolę organizatora, sędziego i kibica w ramach szkolnych zawodów sportowych; – wyjaśnia zasady kulturalnego kibicowania; – wyjaśnia, jak należy zachować się w sytuacjach związanych z aktywnością taneczną; – omawia znaczenie dobrych relacji z innymi ludźmi, w tym z rodzicami oraz rówieśnikami tej samej i odmiennej płci; – identyfikuje swoje mocne strony, budując poczucie własnej wartości, planuje sposoby rozwoju oraz ma świadomość słabych stron, nad którymi należy pracować;

	<ul style="list-style-type: none"> – wykazuje kreatywność w poszukiwaniu rozwiązań sytuacji problemowych; – wykazuje umiejętność adekwatnej samooceny swoich możliwości psychofizycznych; – współpracuje w grupie szanując poglądy i wysiłki innych ludzi, wykazując asertywność i empatię; – motywuje innych do udziału w aktywności fizycznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób o niższej sprawności fizycznej i specjalnych potrzebach edukacyjnych (np. osoby niepełnosprawne, osoby starsze);
WOS	<ul style="list-style-type: none"> - współpracuje z innymi – dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich; – wykazuje konieczność współdziałania w życiu społecznym i wyjaśnia istotę samorządności; – uzasadnia, że człowiek jest istotą społeczną; rozumie znaczenie potrzeb społecznych człowieka (kontaktu, przynależności, uznania); – przedstawia zasady komunikowania się; wyjaśnia zasady skutecznej autoprezentacji – kształtowania swojego wizerunku; – wymienia cechy grup społecznych; charakteryzuje grupę koleżeńską i grupę nastawioną na realizację określonego zadania; uzasadnia, że efektywna współpraca przynosi różne korzyści; przedstawia różne formy współpracy w grupie; – rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; – rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; wyjaśnia i stosuje podstawowe sposoby podejmowania wspólnych decyzji; – przedstawia cele i przykłady działania organizacji społecznych skupiających młodych ludzi w Polsce; wyjaśnia ideę wolontariatu i przedstawia formy działalności wolontariuszy;
Przyroda	<ul style="list-style-type: none"> - zachęcanie do działania na rzecz środowiska lokalnego; – doskonalenie umiejętności w zakresie komunikowania się, współpracy i działania oraz pełnienia roli lidera w zespole;
Biologia	<ul style="list-style-type: none"> - prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych; prezentuje postawę szacunku wobec siebie i wszystkich istot żywych;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> – zna i stosuje zasady savoir-vivre'u w różnych sytuacjach społecznych;

	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie zasady komunikacji werbalnej i niewerbalnej i jej znaczenie w relacjach interpersonalnych; przyjmuje odpowiedzialność za manifestowane reakcje, wypowiedane i pisane słowa; – kształtuje i wyraża postawy asertywne, gdy nie może lub nie powinien czegoś wykonać, stara się odmawiać tak, by nie ranić drugiego; – bierze udział w życiu społecznym przez: wolontariat, stowarzyszenia, grupy nieformalne i aktywność indywidualną; ujawnia wrażliwość na osoby potrzebujące pomocy i zna konkretne sposoby jej udzielania;
<p>Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym</p>	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie i nazywa relacje i więzi między członkami rodziny; – przestrzega zasad panujących w rodzinie; – przestrzega zasad panujących w klasie; – przestrzega norm współżycia w grupie; – uczy się współuczestnictwa i współpracy podczas zabawy i zajęć; – poznaje sąsiadów, znajomych rodziny i ich role społeczne; – poznaje i korzysta z miejsc użyteczności publicznej; – poznaje organizacje społeczne działające na rzecz osób z niepełnosprawnościami; – przyswaja język i doskonali rozwój mowy; – uczy się porozumiewania w formie dialogu; poznaje zasady prowadzenia rozmowy; – uczy się komunikowania z zastosowaniem wspomagających i alternatywnych metod komunikacji – AAC: gesty, mimika, zdjęcia, obrazy, znaki przestrzenno-dotykowe, symbole, pismo, urządzenia i oprogramowanie wspomagające komunikację (dla uczniów niekomunikujących się werbalnie lub ze znacznymi ograniczeniami w tym zakresie); – bierze udział w wydarzeniach klasowych i szkolnych, także z zastosowaniem urządzeń głosowych – prostych komunikatorów, urządzeń wysokiej technologii; – uczy się i doskonali wyrażanie własnego zdania; – uczy się stosowania form grzecznościowych i komplementów w życiu codziennym; – uczy się wyjaśniania swojego zachowania i mówienia o planach;

Szkoła branżowa I stopnia

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
WOS	-współpracuje z innymi – planuje, dzieli się zadaniami i wywiązuje się z nich;

<p>Podstawy przedsiębiorczości</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystuje formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej; podejmuje decyzje i ocenia ich skutki, zarówno pozytywne, jak i negatywne; – charakteryzuje swoje role społeczne i typowe dla nich zachowania; – stosuje różne formy komunikacji werbalnej i niewerbalnej w celu autoprezentacji oraz prezentacji własnego stanowiska;
<p>Wychowanie do życia w rodzinie</p>	<ul style="list-style-type: none"> – rozumie, na czym polega wierność, zaufanie i dialog w relacjach międzyludzkich; – wskazuje różnice i podobieństwa między przyjaźnią, zakochaniem, miłością; rozumie znaczenie miłości w życiu człowieka; – rozumie, że lepsze zrozumienie siebie powoduje lepsze zrozumienie innych; – zna i rozumie podłoża konfliktów w rodzinie i określa ich przyczyny; wskazuje sposoby rozwiązywania konfliktów; – posługuje się różnymi formami komunikowania się; – odczytuje i interpretuje komunikaty; – rozumie znaczenie mowy ciała w kontaktach interpersonalnych; – potrafi lepiej zrozumieć siebie i drugiego człowieka; – rozumie znaczenie odpowiedzialności w przeżywaniu własnej płciowości i budowaniu emocjonalnych więzi;
<p>Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - doskonalą umiejętność nawiązywania relacji z innymi ludźmi; – uczy się nawiązywania właściwych relacji z płcią przeciwną: koleżeństwo, przyjaźń, zakochanie, związek; – rozumie sytuację małżeństwa, w którym występuje niepełnosprawność; – poznaje zasady sprawowania opieki nad dzieckiem; rozumie, co oznacza odpowiedzialne rodzicielstwo; – doskonalą umiejętność aktywnego udziału w życiu rodziny; – rozumie konieczność budowania wokół siebie kręgu wsparcia – grupy przyjaznych osób (sąsiedzi, dalsza rodzina, rówieśnicy, znajomi, rodzina itd.); – doskonalą umiejętność współpracy z innymi osobami; – rozumie sytuacje utrzymania bliskości lub dystansu w relacjach z innymi; – doskonalą umiejętność pomagania sobie i innym; – uczy się wykonywania pracy charytatywnej/wolontariackiej; – uczy się prowadzenia życia towarzyskiego;

III. Kultura – wartości, normy i wzory zachowań

Szkoła podstawowa

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Klasa I–III	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia swoje postępowanie i innych osób, odnosząc się do poznanych wartości, takich jak: godność, honor, sprawiedliwość, obowiązkowość, odpowiedzialność, przyjaźń, życzliwość, umiar, powściągliwość, pomoc, zadośćuczynienie, przeproszenie, uznanie, uczciwość, wdzięczność oraz inne respektowane przez środowisko szkolne; – szanuje zwyczaje i tradycje różnych grup społecznych i narodów, przedstawia i porównuje zwyczaje ludzi, np. dotyczące świąt w różnych regionach Polski, a także w różnych krajach; – określa, co jest dobre, a co jest złe, w otaczającym go świecie i w świecie poznawanych tekstów oraz podaje uzasadnienie swojego zdania; – odróżnia szczęście od doraźnie odczuwanej przyjemności i poznaje, że dobro jest źródłem szczęścia własnego oraz innych osób; – odkrywa, że wspólnota osób, której jest członkiem, ustanawia swoje zasady (normy) i oczekuje ich respektowania;
Język polski	<ul style="list-style-type: none"> - kształtuje umiejętność uczestniczenia w kulturze polskiej i europejskiej, szczególnie w jej wymiarze symbolicznym i aksjologicznym; – rozwija zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami; – kształci postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej; – rozwija zainteresowania kulturą w środowisku lokalnym i potrzeby uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych; – rozwija szacunek dla wiedzy, wyrabia pasję poznawania świata i zachęca do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości; – rozwija umiejętność samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania; – rozwija umiejętność rzetelnego korzystania ze źródeł wiedzy, w tym stosowania cudzysłowu, przypisów i odsyłaczy, oraz szacunku dla cudzej własności intelektualnej;

	<ul style="list-style-type: none"> – kształci nawyki systematycznego uczenia się oraz porządkowania zdobytej wiedzy i jej pogłębiania; – jest zachęcany do rozwijania swoich uzdolnień przez udział w różnych formach poszerzania wiedzy, na przykład w konkursach, olimpiadach przedmiotowych i wykładach, oraz rozwijania umiejętności samodzielnej prezentacji wyników swojej pracy;
Historia	<ul style="list-style-type: none"> - poznaje historię i tradycje swojej okolicy i ludzi dla niej szczególnie zasłużonych; zna lokalne zabytki i opisuje ich dzieje;
Muzyka	<ul style="list-style-type: none"> - poznaje i popularyzuje przykłady muzycznej twórczości ludowej, obrzędy, zwyczaje, tradycje swojego regionu; – zna repertuar kulturalnego człowieka, orientując się w sztandarowych utworach z dziejów historii muzyki i współczesnej kultury muzycznej oraz wartościowej muzyki popularnej; – zna i wymienia instytucje upowszechniające kulturę muzyczną we własnym regionie, kraju i na świecie oraz ich działalność, a także śledzi wydarzenia artystyczne; – uczestniczy w tworzeniu artystycznych projektów edukacyjnych o charakterze interdyscyplinarnym (również z wykorzystaniem technologii informacyjnej); – angażuje się w kreowanie kultury artystycznej swojej szkoły i najbliższego środowiska; – uczestniczy realnie lub wirtualnie w różnorodnych wydarzeniach muzycznych; – stosuje zasady wynikające ze świadomego korzystania i uczestniczenia w dorobku kultury muzycznej: odpowiednie zachowanie podczas koncertu, przedstawienia operowego itp., tolerancja dla preferencji muzycznych innych osób oraz szacunek dla twórców i wykonawców;
Plastyka	<ul style="list-style-type: none"> - zna dziedzictwo kulturowe najbliższego otoczenia, wymienia zabytki i dzieła architektury (historycznej i współczesnej); – zapoznaje się z twórczością artystów w obrębie „małej ojczyzny”;
WOS	<ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że konflikt w grupie może wynikać z różnych przyczyn (sprzeczne interesy, inne cele); przedstawia sposoby rozwiązywania konfliktów oraz analizuje ich zalety i wady; – podaje cnoty obywatelskie (odpowiedzialność, troska o dobro wspólne, aktywność, przedsiębiorczość, solidarność, roztropność, tolerancja, odwaga cywilna); wykazuje, odwołując się do działań wybitnych

	<p>Polaków, znaczenie ich urzeczywistnienia dla pożytku publicznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia mieszkające w Polsce mniejszości narodowe i etniczne, grupę posługującą się językiem regionalnym oraz grupy migrantów (w tym uchodźców) i lokalizuje miejsca ich zwartego zamieszkiwania; przedstawia – za Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej – prawa przysługujące etnicznym grupom mniejszościowym ; – uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom; – planuje dalszą edukację, uwzględniając własne zainteresowania, zdolności i umiejętności oraz rady innych osób i sytuację na rynku pracy;
Przyroda	- kształtuje postawy związane z tożsamością kulturową regionu;
Geografia	<ul style="list-style-type: none"> - łączy racjonalność naukową z refleksją nad pięknem i harmonią świata przyrody oraz dziedzictwem kulturowym ludzkości; – przyjmuje postawy szacunku do środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz rozumienie potrzeby racjonalnego w nim gospodarowania; – rozwija w sobie poczucie tożsamości oraz wykazywanie postawy patriotycznej, wspólnotowej i obywatelskiej; – ma poczucie dumy z piękna ojczystej przyrody i dorobku narodu (różnych obiektów dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego własnego regionu i Polski, krajobrazów Polski, walorów przyrodniczych, kulturowych, turystycznych oraz sukcesów polskich przedsięwzięć na arenie międzynarodowej); – kształtuje pozytywne – emocjonalne i duchowe – więzi z najbliższym otoczeniem, krajem ojczystym, a także z całą planetą Ziemią; – rozwija postawy współodpowiedzialności za stan środowiska geograficznego, kształtowanie ładu przestrzennego oraz przyszłego rozwoju społeczno- kulturowego i gospodarczego „małej ojczyzny”, własnego regionu i Polski; – przełamuje stereotypy i kształtuje postawy szacunku, zrozumienia, akceptacji i poszanowania innych kultur przy jednoczesnym zachowaniu poczucia wartości dziedzictwa kulturowego własnego narodu i własnej tożsamości;
Informatyka	- opisuje kwestie etyczne związane z wykorzystaniem komputerów i sieci komputerowych, takie jak:

	<p>bezpieczeństwo, cyfrowa tożsamość, prywatność, własność intelektualna, równy dostęp do informacji i dzielenie się informacją; – postępuje etycznie w pracy z informacjami;</p>
Wychowanie do życia w rodzinie	<p>– jest odpowiedzialny za własny rozwój i samowychowanie;</p>
<p>Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym</p> <p>Kształcenie specjalne</p>	<p>- bierze udział w świętach i tradycjach rodzinnych; – przestrzega kultury życia codziennego; – uczy się korzystania z ośrodków i instytucji kultury; – uczy się właściwego zachowania w różnych miejscach i sytuacjach (teatr, kino, muzeum, wystawy, koncerty itp.) – uczy się udziału w różnych formach twórczości (formy parateatralne, muzykowanie, zajęcia plastyczne, imprezy itp.); – rozumie przynależność do kraju, regionu, narodu; – poznaje region, tradycje, obyczaje; – bierze udział w lokalnych świętach i uroczystościach;</p>

Szkoła branżowa I stopnia

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Język polski	<p>- dostrzega związek języka z wartościami oraz to, że stanowi on źródło poznania wartości (takich jak dobro, prawda, piękno; wiara, nadzieja, miłość; wolność, równość, braterstwo; Bóg, honor, ojczyzna; solidarność, niepodległość, tolerancja); – dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne</p>
WOS	<p>- znajduje i wykorzystuje informacje na temat sposobu, w jaki prawo reguluje życie obywateli; – wyraża własne zdanie w wybranych sprawach na różnych forach publicznych i uzasadnia je; – jest otwarty na odmienne poglądy;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> – gromadzi i wykorzystuje informacje potrzebne do zaplanowania dalszej nauki i kariery zawodowej;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, czym jest niepełnosprawność, starość, choroby, umieranie i śmierć, w tym w aspekcie życia rodzinnego; – ma świadomość własnej tożsamości; – rozumie potrzebę poznania siebie i kształtowania obrazu własnej osoby; rozumie potrzebę poznania swojego partnera; – wyraża szacunek dla siebie i innych; – jest tolerancyjny wobec odmienności kulturowych, etnicznych, religijnych, seksualnych; – określa wartości i pojęcia związane z płciowością człowieka: męskość, kobiecość, miłość, rodzina, rodzicielstwo; – porównuje role kobiet i mężczyzn w kontekście stereotypów;
Etyka	<ul style="list-style-type: none"> - zna, rozumie i stosuje pojęcia niezbędne do opisu przeżyć i działań moralnych; – zna i rozwija swoje zalety, rozpoznaje i eliminuje swoje wady; – wyjaśnia, czym jest sumienie i jaką pełni rolę w życiu człowieka; – wyjaśnia ideę rozwoju moralnego i podaje przykłady działań egoistycznych, konformistycznych, altruistycznych; – wyjaśnia, na czym polega autonomia człowieka, podaje przykłady działań i postaw autonomicznych i nieautonomicznych; – wyjaśnia, na czym polega interioryzacja wartości i norm moralnych; – objaśnia, czym jest sens życia, uczciwość, roztropność, umiarkowanie, męstwo, honor, prywatność, asertywność, prawdomówność; – dba o przedmioty będące jego prywatną własnością, własnością innych oraz będące własnością publiczną; – potrafi podzielić się z innymi tym, co jest jego własnością; – dostrzega i wyjaśnia związek między uczeniem się a wykonywaną pracą; wyjaśnia znaczenie pracy zarobkowej; – rozważa problem własności intelektualnej; wyjaśnia, czym jest plagiat, oraz formułuje ocenę moralną dotyczącą plagiatu; – jest świadomy, że postęp cywilizacyjny dokonuje się dzięki wiedzy; wyjaśnia, dlaczego wiedza jest dobrem (wartością);

<p>Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - odkrywa siebie jako osobę dorosłą; – kształtuje świadomość własnej tożsamości; – uczy się elementów kultury osobistej – wygląd zewnętrzny, higiena osobista, odpowiednie zachowanie się w różnych sytuacjach; – rozumie rolę ucznia jako osoby dorosłej w szkole przysposabiającej do pracy; – rozwija swoje zainteresowania; – uczy się odróżniania marzeń realnych od nierealnych; – dalej poznaje własny region, kulturę, tradycje regionalne, organizacje i instytucje działające na danym terenie; – rozumie ważne wydarzenia w rodzinie, miejscu zamieszkania, kraju, uczestniczy w tych wydarzeniach; – uczy się utożsamiania z własnym krajem; – uczy się określania planów na przyszłość; – doskonalą umiejętność organizowania sobie czasu wolnego; – doskonalą umiejętność poprawnego zachowania się w miejscach publicznych; – doskonalą umiejętność dokonywania wyborów w różnych sytuacjach życiowych; – stosuje się do zasad savoir-vivre'u (odpowiednie zachowanie w różnych sytuacjach, postawy wobec innych osób); – rozpoznaje i nazywa własne potrzeby i oczekiwania w odniesieniu do pracy; uczy się wskazywania swoich mocnych i słabych stron w sytuacji pracy; – uczy się określania swoich preferencji (zainteresowań) i predyspozycji zawodowych, doskonalą umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej; – poznaje znaczenie pracy w życiu człowieka;
---	--

IV. Bezpieczeństwo – profilaktyka zachowań ryzykownych (problemowych)

Szkoła podstawowa

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
Edukacja wczesnoszkolna	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, iż wszyscy ludzie posiadają prawa i obowiązki, wymienia własne prawa i obowiązki, przestrzega ich i stosuje je w codziennym życiu; – rozróżnia podstawowe znaki drogowe, stosuje przepisy bezpieczeństwa w ruchu drogowym i miejscach

	<p>publicznych; przestrzega zasad zachowania się środkach publicznego transportu zbiorowego;</p> <ul style="list-style-type: none"> – stosuje się do zasad bezpieczeństwa w szkole, odnajduje drogę ewakuacyjną, rozpoznaje znaki i symbole informujące o różnych rodzajach niebezpieczeństw oraz zachowuje się zgodnie z informacją w nich zawartą; stosuje zasady bezpiecznej zabawy w różnych warunkach i porach roku; – ma świadomość istnienia zagrożeń ze środowiska naturalnego, np. nagła zmiana pogody, huragan, ulewne deszcze, burza, susza oraz ich następstwa: powódź, pożar, piorun; określa odpowiednie sposoby zachowania się człowieka w takich sytuacjach; – stosuje zasady bezpieczeństwa podczas korzystania z urządzeń cyfrowych, rozumie i respektuje ograniczenia związane z czasem pracy z takimi urządzeniami, oraz stosuje zasady netykiety; – rozróżnia pożądane i niepożądane zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, zwłaszcza w sieci Internet;
Informatyka	<ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia pozytywne i negatywne zachowania innych osób (również uczniów) korzystających z technologii, w tym zwłaszcza w sieci Internet; – przestrzega ogólnie przyjęte zasady związane z bezpieczeństwem w Internecie;
Wychowanie fizyczne	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zasady bezpiecznego zachowania się nad wodą i w górach w różnych porach roku; – omawia konsekwencje zdrowotne stosowania używek w odniesieniu do podejmowania aktywności fizycznej; – wymienia zasady bezpiecznego korzystania ze sprzętu sportowego; – wymienia najczęstsze przyczyny oraz okoliczności wypadków i urazów w czasie zajęć ruchowych, omawia sposoby zapobiegania im; – wskazuje zagrożenia związane z uprawianiem niektórych dyscyplin sportu;
Informatyka	<p>posługuje się technologią zgodnie z przyjętymi zasadami i prawem; przestrzega zasad bezpieczeństwa i higieny pracy;</p> <ul style="list-style-type: none"> – uznaje i respektuje prawo do prywatności danych i informacji oraz prawo do własności intelektualnej; – wymienia zagrożenia związane z powszechnym dostępem do technologii oraz do informacji i opisuje metody wystrzegania się ich; – stosuje profilaktykę antywirusową i potrafi zabezpieczyć przed zagrożeniem komputer wraz z zawartymi w nim informacjami; – ocenia krytycznie informacje i ich źródła, w szczególności w sieci, pod względem rzetelności i wiarygodności w odniesieniu do rzeczywistych sytuacji, docenia znaczenie otwartych zasobów w sieci i korzysta z nich;

Technika	<ul style="list-style-type: none"> – przewiduje zagrożenia płynące z niewłaściwego użytkowania sprzętu technicznego; – analizuje sytuacje zagrażające zdrowiu i życiu podczas pracy z narzędziami i urządzeniami (procedura postępowania podczas wypadku przy pracy; umiejętność udzielenia pierwszej pomocy przedmedycznej w typowych sytuacjach zagrożenia);
Edukacja dla bezpieczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia przykłady nadzwyczajnych zagrożeń (pochodzenia naturalnego i wywołane przez człowieka); – wymienia zasady ostrzegania ludności o zagrożeniach; rozróżnia poszczególne sygnały alarmowe i środki alarmowe; omawia zasady właściwego zachowania się w razie uruchomienia sygnałów alarmowych;
Szkoła podstawowa dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym	<ul style="list-style-type: none"> - uczy się dostrzegania czynników i sytuacji zagrażających zdrowiu i życiu (w tym także zagrożeń ze strony innych osób, używania alkoholu, środków odurzających); – uczy się i doskonali umiejętności zachowania się w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych (dotyczących siebie i innych); – poznaje odpowiedzialnych za bezpieczeństwo ludzi (Straż Pożarna, Policja, Wojsko Polskie, Straż Miejska, pracownicy ochrony); – poznaje i korzysta z ważnych numerów alarmowych; – uczy się zachowania bliskości i dystansu w relacjach z innymi ludźmi; – uczy się prawidłowego zachowywania się w środkach komunikacji; – poznaje nietypowe i nagłe sytuacje, które mogą się zdarzyć w domu, szkole, na ulicy, w innych miejscach; – uczy się przestrzegania zasad bezpieczeństwa podczas posługiwania się różnymi urządzeniami w domu i w szkole; – uczy się rozpoznawania i rozumienia znaków drogowych, symboli, oznaczeń w różnych miejscach itp.

Szkołą branżowa I stopnia

Przedmiot	Wymagania szczegółowe. Uczeń:
WOS	<ul style="list-style-type: none"> - rozpoznaje prawne aspekty codziennych problemów życiowych i szuka ich rozwiązania; – wymienia przestępstwa, których ofiarą najczęściej padają młodzi ludzie; wie, jak można próbować ich uniknąć, i przestrzega zasad bezpiecznego zachowania się w sytuacji zagrożenia;

	<ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za popełnienie przestępstwa (środki wychowawcze i poprawcze); – przedstawia przepisy prawne dotyczące sprzedaży i konsumpcji alkoholu, papierosów i narkotyków i wskazuje na konsekwencje ich łamania.
Podstawy przedsiębiorczości	- podejmuje racjonalne decyzje, opierając się na posiadanych informacjach, i ocenia skutki własnych działań;
Informatyka	- korzysta z podstawowych usług w sieci komputerowej, lokalnej i rozległej, związanych z dostępem do informacji, wymianą informacji i komunikacją, przestrzega przy tym zasad netykiety i norm prawnych, dotyczących bezpiecznego korzystania i ochrony informacji oraz danych w komputerach w sieciach komputerowych; – omawia normy prawne odnoszące się do stosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych, dotyczące m.in. rozpowszechniania programów komputerowych, przestępczości komputerowej, poufności, bezpieczeństwa i ochrony danych oraz informacji w komputerze i w sieciach komputerowych;
Wychowanie do życia w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> - rozumie, na czym polegają zagrożenia życia społecznego: alkoholizm, narkomania, agresja, sekty, pornografia; – rozumie zasady przeciwstawiania się wszelkim manipulacjom – niebezpieczeństwom ze strony otoczenia; – potrafi być krytyczny wobec treści szkodliwych dla młodzieży; – wyjaśnia, na czym polega przemoc i przestępstwa seksualne; wskazuje możliwości zapobiegania im oraz sposoby obrony; – wie, gdzie szukać informacji o ośrodkach pomocy psychologicznej, medycznej i prawnej; rozumie ich znaczenie; – zna sposoby szukania pomocy w sytuacjach trudnych;
Etyka	<ul style="list-style-type: none"> - zna swoje podstawowe prawa i obowiązki oraz wypełnia własne obowiązki; – analizuje problem stosowania środków psychoaktywnych i formułuje ocenę moralną dotyczącą tego typu działań; – podaje przykłady właściwego i niewłaściwego wykorzystywania nowoczesnych technologii informacyjnych;

<p>Szkoła specjalna przysposabiająca do pracy dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi</p>	<ul style="list-style-type: none"> - doskonali umiejętność radzenia sobie w sytuacjach trudnych i niebezpiecznych; <ul style="list-style-type: none"> – uczy się odróżniania fikcji od rzeczywistości – świat kina, teatru, literatury, gier komputerowych; – poznaje prawa, w tym uprawnienia osób z niepełnosprawnościami do korzystania z systemu wsparcia społecznego ; – poznaje obowiązki wobec prawa; <ul style="list-style-type: none"> – doskonali umiejętność radzenia sobie w sytuacjach groźnych i trudnych; – poznaje zasady bezpieczeństwa w kontaktach z innymi ludźmi, nawiązywanych za pomocą Internetu i innych nowych technologii; – uczy się orientacji w przestrzeni bliższego i dalszego środowiska; – rozwija i doskonali umiejętność korzystania z transportu publicznego; – uczy się samodzielności w mieszkaniu treningowym
---	---

Program jest otwarty i może ulegać modyfikacji, wiąże się z problematyką poszczególnych przedmiotów, godzin wychowawczych i umożliwi wykorzystanie innych programów realizowanych przez osoby kompetentne i właściwie przeszkolone. Jest ukierunkowany jest na wszechstronny rozwój ucznia. W każdym roku szkolnym będzie opracowany plan działań Programu Wychowawczo - Profilaktycznego na poszczególne rok.

Program powyższy będzie poddawany systematycznej ewaluacji.

Tworzący program będą natychmiast reagowali w celu dostosowania Programu do oczekiwań uczniów, rodziców i nauczycieli.

Sposoby i narzędzia ewaluacji:

- obserwacja zachowań uczniów,
- ankiety, sondaże i wywiady wśród rodziców, uczniów, nauczycieli i wychowawców,
- wywiady z pracownikami niepedagogicznymi,
- analiza dokumentów (plan pracy wychowawcy, dzienniki, konspekty lekcji itp.)

- analiza przypadków,
- rozmowy z pracownikami instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny
(np. Ośrodki Pomocy Społecznej, Centra Pomocy Rodzinie, kuratorzy społeczni i sądowi, asystenci rodziny).